



**ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ / ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II**

Ονοματεπώνυμο: Νίκη Κολόγγου

Επικοινωνία: niki.kolongou@st.ouc.ac.cy

nickyk@cytanet.com.cy

Επιβλέπων Καθηγητής: Άγγελος Κανάς

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΜΑΙΟΣ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Περίληψη (στην Ελληνική)	4
Περίληψη (στην Αγγλική)	6
Ευχαριστίες	8
Εισαγωγή	9
Ιστορική Αναδρομή	11
Κεφάλαιο 1: Βασιλεία I	13
1.1: Αίτια Δημιουργίας Βασιλείας I και ο ρόλος της στον τραπεζικό κλάδο	13
1.2: Οι αδυναμίες και η ανάγκη τροποποίησης του συμφώνου του 1988	15
Κεφάλαιο 2: Βασιλεία II	17
2.1: Σύμφωνο Βασιλείας II	17
2.2: Η διάρθρωση του συμφώνου Βασιλείας II	18
2.3: Αναλυτικότερα οι μέθοδοι μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου	22
Κεφάλαιο 3: Προσέγγιση Εσωτερικών Διαβαθμίσεων: Οι καινοτομίες αλλά και οι δυσκολίες του νέου συμφώνου της Βασιλείας	27
3.1: Η καινοτομία του νέου συμφώνου: Μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων	27
3.2: Πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (Probability Default)	28
3.2.1: Εκτίμηση πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών, ιδρυμάτων και επιχειρήσεων	29
3.2.2: Εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης για ανοίγματα λιανικής τραπεζικής	31
3.3: Ποσοστιαία ζημιά σε περίπτωση αθέτησης (Loss Given Default)	32
3.3.1: Εκτίμηση ποσοστιαίας ζημιάς σε περίπτωση αθέτησης έναντι κεντρικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών, ιδρυμάτων και επιχειρήσεων	34
3.3.2: Εκτίμηση ποσοστιαίας ζημιάς σε περίπτωση αθέτησης ανοίγματος λιανικής τραπεζικής	35

3.4: Αξία ανοίγματος (Exposural Default ή EAD)	36
3.4.1: Ανοίγματα έναντι κεντρικών τραπεζών, ιδρυμάτων και επιχειρήσεων	40
3.4.2: Ανοίγματα λιανικής τραπεζικής	40
3.5: Συμπεράσματα για την μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων της Βασιλείας II	41
 Κεφάλαιο 4: Στόχοι, επιπτώσεις και επίδραση Βασιλείας II	 42
4.1: Που στοχεύουν οι νέες προτάσεις της Βασιλείας II	42
4.2: Επιπτώσεις της Βασιλείας II	43
4.3: Επίδραση της Βασιλείας II	44
 Κεφάλαιο 5: Χρηματοοικονομική Σταθερότητα	 46
5.1: Προτάσεις πολιτικής στο χώρο της τραπεζικής	46
5.2: Συνέπειες για την τραπεζική σταθερότητα	48
5.3: Προληπτική εποπτεία	49
5.4: Μακροπροληπτική Εποπτεία της τραπεζικής σταθερότητας (Macroprudential approach to financial stability)	50
 Συμπεράσματα	 52
 Βιβλιογραφία	 54

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Η παρούσα εργασία, βοηθά στην κατανόηση της ανάγκης για δημιουργία κεφαλαιακών κανόνων εποπτείας στα τραπεζικά ιδρύματα. Ειδικότερα, ο ρόλος του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι η εξασφάλιση όλων των προϋποθέσεων που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων σε συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού, αλλά και η προστασία των καταθετών από τυχόν κακοδιαχείριση και κακοβουλία της διοίκησης του ιδρύματος. Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες στοχεύουν στην ενίσχυση της ικανότητας απορρόφησης ζημιών, σε περίπτωση που επέλθουν μη προβλέψιμοι κίνδυνοι, στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες με τη λειτουργία τους. Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων έχουν διαμορφωθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.

Η δομή της εργασίας αυτής παρουσιάζεται ως ακολούθως:

Στην Εισαγωγή, γίνεται μια σύντομη αναφορά των διαρθρωτικών μεταβολών που συνέβαλαν στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων και ακολούθως αναφέρεται η ιστορική αναδρομή της Βασιλείας I, δηλαδή της δημιουργίας της κεφαλαιακής επάρκειας των διεθνών τραπεζών και η ανάγκη βελτίωσης της, με την δημιουργία της Βασιλείας II.

Το κύριο μέρος της εργασίας αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, αναφέρω τα αίτια δημιουργίας της Βασιλείας I και τον ρόλο της στον τραπεζικό κλάδο και στην συνέχεια τις αδυναμίες της και την ανάγκη τροποποίησης του αρχικού συμφώνου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, που χωρίζεται σε τρεις υποενότητες, αναφέρω τον λόγο δημιουργίας της Βασιλείας II και τους στόχους της, στην δεύτερη υποενότητα, αναφέρω και αναλύω την διάρθρωση του Συμφώνου της Βασιλείας II, δηλαδή τις νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας, όπου διακρίνονται σε τρεις πυλώνες και στην τρίτη υποενότητα γίνεται αναφορά και ανάλυση των μεθόδων μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύω την προσέγγιση των εσωτερικών διαβαθμίσεων, όπου αναφέρονται σε υποενότητες οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται για τον

υπολογισμό των σταθμισμένων ποσών και των ποσών αναμενόμενης ζημιάς (PD, LGD, EAD).

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αναφέρω που στοχεύουν οι νέες προτάσεις της Βασιλείας II, καθώς επίσης τις επιπτώσεις και την επίδραση της Βασιλείας II.

Τέλος, αναφέρω τα συμπεράσματα από την εφαρμογή της Βασιλείας II και επιπλέον αναφέρω συνοπτικά την δημιουργία του καινούργιου πλαισίου κανόνων εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, την Βασιλεία III και την ανάγκη που δημιουργήθηκε.

ΕΝΝΟΙΕΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ

Κεφαλαιακή επάρκεια, έλεγχος, εποπτεία, Βασιλεία I και II

ANALYSIS OF THE IMPACT OF RULES

THE BASEL II

This work helps in understanding the need to create prudential capital to banks. In particular, the role of the institutional framework for the operation of banking institutions is to ensure all conditions necessary for the smooth functioning of banking institutions in a fair competition and to protect depositors from any malice and mismanagement of the administration of the institution. The rules for the imposition of capital requirements for banks aimed at strengthening the capacity of absorption of losses, if made unpredictable risks to which banks are exposed to their operation. The rules for the imposition of capital requirements developed by the Basel Committee on Banking Supervision.

The structure of this work is presented as follows:

The Introduction is a short reference to the structural changes have helped to create a new framework of financial rules and operation if financial institutions and then referred to the history of Basel I, the goal of the capital adequacy of international banks and the need to improve with the creation of the Basel II.

The main part of the work consists of four chapters. In the first chapter, mention the causes of Basel I and its role in the banking industry and then its weaknesses and the need to amend the original agreement.

The second chapter is divided into three subsections, we mention the reasons for setting up Basel II and its goals, the second module, say and analyze the structure of Basel II, that the new proposals of the Basel Committee, which are divided into three pillars and the third subsection refers and analysis methods for measuring operational risk.

The third chapter examines the approach of internal ratings, which refer to subdivisions of the variables used to calculate the weighted amounts and expected loss (PD, LGD, EAD).

In the forth chapter, mention targeting the new Basel II proposals, as well as the implications and impact of Basel II.

Finally, conclusions from the implementation of Basel II and also briefly mention the creation of the new prudential framework of the international banking system, the Basel III and the need was created.

KEY-WORDS:

Capital adequacy, control, supervision, Basel I and II

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές μου, για τις γνώσεις και τις ουσιαστικές συμβουλές τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Επιπλέον, θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες, στους συναδέλφους μου, για την βοήθεια και την στήριξη που μου προσέφεραν όλο αυτό τον καιρό.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την άμεση συμπαράσταση που μου προσέφερε και μου προσφέρει σε όλη την μέχρι τώρα πορεία μου, μοιραζόμενη μαζί μου όλες τις αγωνίες και τις προσπάθειες, στηρίζοντας πάντα τις επιλογές μου.

Τους ευχαριστώ και πάλι θερμά,

Νίκη Κολόγγου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές συνέβαλαν στη δημιουργία ενός νέου πλαισίου χρηματοοικονομικών κανόνων και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η νομισματική ενοποίηση, η απελευθέρωση των χρηματαγορών, οι διεθνείς τραπεζικοί κανονισμοί, οι εποπτικές αλλαγές, η ανάπτυξη της τεχνολογίας, είναι μερικοί από τους παράγοντες που δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για τη διαμόρφωση μιας νέας ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής λογικής. Οι αλλαγές που συντελέστηκαν και οι μεταρρυθμίσεις που θα εξακολουθούν να υφίστανται στο άμεσο μέλλον, έχουν επιπτώσεις που εκτείνονται όχι μόνο στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αλλά στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.

Η επιτυχία της ομαλής οικονομικής λειτουργίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εμπιστοσύνη των καταναλωτών προς τους τραπεζικούς οργανισμούς, ο παραδοσιακός ρόλος των οποίων συνίσταται στη μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές προς τις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες, στη διαμεσολάβηση δηλαδή ανάμεσα σε πιστωτές και πιστούχους και στη διοχέτευση των αποταμιευτικών πόρων της οικονομίας προς τις επενδύσεις εκείνες με τη μεγαλύτερη αναμενόμενη απόδοση. Οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις των εποπτικών αρχών έχουν ως κεντρικό άξονα την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού κυρίως μέσα από την εξασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Σημαντικές αδυναμίες όπως η ασύμμετρη πληροφόρηση και η δυνητική εκμετάλλευση των καταναλωτών, η ανάληψη υπέρμετρων κινδύνων από τις τράπεζες, καθώς επίσης η πολυπλοκότητα των συναλλαγών, η αδιαφάνεια και ο ιδιωτικός χαρακτήρας των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων καθιστούν αναγκαία την τραπεζική εποπτεία.

Δεν θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι οι τράπεζες λειτουργούν με σκοπό την αριστοποίηση του κέρδους. Οι καταθέσεις των οικονομικών μονάδων, νοικοκυριών και επιχειρήσεων, επενδύονται σε χρηματοοικονομικά προϊόντα με σκοπό την αύξηση των λειτουργικών εσόδων και της κερδοφορίας των τραπεζών μέσα από την απόκτηση υψηλών αποδόσεων. Η επίτευξη όμως της προσδοκώμενης απόδοσης δεν πραγματοποιείται χωρίς την ανάληψη αντίστοιχων κινδύνων και κατά συνέπεια χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το κόστος που ενδεχομένως να προκύψει μέσα από μια διατραπεζική κρίση. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι διαθέτουν κεφάλαια τα οποία επαρκούν για τους κινδύνους, τους οποίους έχουν

αναλάβει ή θα αναλάβουν μελλοντικά. Η ύπαρξη ενδεχόμενης αφερεγγυότητας σε συνδυασμό με τη μη αξιόπιστη και ασύμμετρη πληροφόρηση καθιστά τις ρυθμιστικές παρεμβάσεις επιθυμητές από το κοινό, πολύ περισσότερο από το αν γνώριζαν οι καταναλωτές ότι ο εποπτικός έλεγχος δεν διατίθεται ελεύθερα καθώς οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να μετακυλήσουν το κόστος της εποπτείας στις τιμές των προϊόντων τους¹.

¹ http://www.morax.gr/article_show

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Επιτροπή της Βασιλείας ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1973 σε μια περίοδο κατά την οποία η κατάργηση του διεθνούς νομισματικού συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods το 1973 σηματοδότησε μια περίοδο έντονων διακυμάνσεων και μεταβλητότητας των ισοτιμιών και των επιτοκίων. Αποτέλεσμα αυτού, ήταν οι τράπεζες να καταστούν ιδιαίτερα ευάλωτες στον μέχρι πρότινος άγνωστο κίνδυνο των συναλλαγματικών και επιτοκιακών μεταβολών. Γρήγορα είχαμε τα πρώτα θύματα της νέας εποχής. Το 1974 η γερμανική τράπεζα Bankhaus I.D. Herstatt προκάλεσε μια άνευ προηγουμένου αναστάτωση στη διεθνή διατραπεζική αγορά. Η τράπεζα χρεοκόπησε εξαιτίας άστοχων θέσεων σε προθεσμιακές πράξεις συναλλάγματος και προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύστημα. Το περιστατικό αυτό, μαζί και με άλλα μικρότερης εμβέλειας, κατέδειξαν την ανάγκη διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας. Προτεραιότητα δόθηκε στη θεσμοθέτηση συνεργασίας ανάμεσα στις νομισματικές και τραπεζικές εποπτείες με στόχο την πρόληψη συστημικών κρίσεων και τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος και οδήγησαν στη σύσταση της περίφημης Επιτροπής της Βασιλείας².

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία ιδρύθηκε στο τέλος του 1974, σε μια περίοδο που το διεθνές νομισματικό σύστημα πέρασε από το καθεστώς των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών στο καθεστώς της ελεύθερης διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών, από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της ομάδας των 10 κρατών (G 10). Δεν είναι διεθνής οργανισμός αλλά μια de facto οργάνωση χωρίς νομική προσωπικότητα που λειτουργεί με την υποστήριξη της γραμματείας της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements). Η Επιτροπή της Βασιλείας προσπαθεί να διασφαλίσει τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, κυρίως σε διεθνές επίπεδο, αφενός μεν μεταξύ των διεθνώς δραστηριοποιούμενων τραπεζών και, αφετέρου, μεταξύ των τραπεζών και των εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

Το ισχύον σύστημα κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών (από το οποίο έχει επηρεαστεί η

² <http://www.economics.gr/articleData/EP/2007/02/Papadogiannis.htm>

ευρωπαϊκή κοινοτική νομοθεσία και μέσω αυτής η νομοθεσία των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας) διαμορφώθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 1988, όταν δημοσιεύτηκε το Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Το σύστημα αυτό άρχισε να εφαρμόζεται σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου από την αρχή του 1993. Στις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το σύστημα κεφαλαιακής επάρκειας εξειδικεύθηκε και εισήχθη με τις Οδηγίες περί συντελεστή φερεγγυότητας και ιδίων κεφαλαίων. Το Σύμφωνο αυτό τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε το 1996.

Η συνθήκη της Βασιλείας πέτυχε την δημιουργία μιας ενιαίας μεθοδολογίας αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας. Με την πάροδο όμως του χρόνου το σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια ξεπεράστηκε από τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα και έπαυσε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες. Έτσι διαπιστώθηκε η ανάγκη βελτίωσης των μεθοδολογιών μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου, αναγνώρισης και μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου και συστηματικότερης εποπτείας. Ύστερα από διαβουλεύσεις αρκετών ετών η επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε τον Ιούνιο του 2004 το νέο σύμφωνο κεφαλαιακής επάρκειας³.

³ <http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/baselII.asp>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΒΑΣΙΛΕΙΑ Ι

1.1 ΑΙΤΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Ι ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

Η πρακτική της Διαχείρισης Κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχθηκε ταχύτητα και οι λόγοι που έγινε κάτι τέτοιο ήταν κυρίως η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, η αυξανόμενη πολυπλοκότητα των χρηματοοικονομικών εργαλείων με την εισαγωγή των παραγώγων, καθώς επίσης και τη χρήση της τεχνολογίας σε επίπεδο συναλλαγών αλλά και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων. Ο βασικός παράγοντας για την προώθηση και την ανάπτυξη της πρακτικής της Διαχείρισης Κινδύνων ήταν οι ανάγκες που δημιουργήθηκαν από το συνεχώς εξελισσόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθώς επίσης και από τις πιέσεις που ασκήθηκαν σε εποπτικό επίπεδο από τις εθνικές αρχές λόγω των προβλημάτων και της αστάθειας της δεκαετίας του 1970⁴.

Το Σύμφωνο του 1988 της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια είχε ως κύριο στόχο τη σύγκλιση των διαφορετικών διεθνών εποπτικών καθεστώτων διασφαλίζοντας τη σταθερότητα του διεθνούς τραπεζικού συστήματος. Η Επιτροπή δεν έχει τη μορφή μιας υπερεθνικής εποπτικής αρχής και οι αποφάσεις της δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ. Αντίθετα λειτουργεί συμβουλευτικά, διαμορφώνοντας προτάσεις για τη δημιουργία ανταγωνιστικής ισότητας μεταξύ των διεθνών πιστωτικών ιδρυμάτων και την πρόληψη γενικευμένων κρίσεων, οι οποίες υιοθετήθηκαν και από χώρες μη μέλη της Επιτροπής. Οι κανόνες του Συμφώνου (Βασιλεία Ι) αντικείμενο αναφοράς είχαν την εποπτεία της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών εισάγοντας ένα σύστημα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου του σταθμισμένου ενεργητικού και ορίζοντας ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με 8%.

Ο πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται ως η αδυναμία μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της, αντανακλά δηλαδή την πιθανότητα μη

⁴ <http://elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-Committee.doc>

εξόφλησης ενός δανείου ή την καθυστέρηση αποπληρωμής του. Σε ένα χρηματοπιστωτικό οργανισμό αντανακλά τον κίνδυνο που μπορεί να προκύψει από τη μη επαρκή ανταπόκριση του ιδρύματος στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων του προς τους πιστωτές του. Ο κίνδυνος πάντα ταυτίζεται με την έννοια της αβεβαιότητας και όχι της απώλειας⁵.

Στη δεκαετία του 1990 εμφανίστηκαν περιπτώσεις καταστροφικών ζημιών σε Πιστωτικά Ιδρύματα εξαιτίας κινδύνων που δεν προέρχονταν ούτε από αθέτηση εκπλήρωσης υποχρέωσης από αντισυμβαλλόμενο ούτε από μεγάλη μεταβλητότητα παραγόντων αγοράς, αλλά από ατέλειες του πλαισίου λειτουργίας. Με αφορμή κάποιες χρηματοοικονομικές δυσλειτουργίες και πτωχεύσεις σε Πιστωτικά Ιδρύματα γεννήθηκε η ανάγκη διαχείρισης ενός πρωτοεμφανιζόμενου τύπου κινδύνου, του λεγόμενου Λειτουργικού Κινδύνου.

Τα αποτελέσματα από την επιβολή των κανόνων του Συμφώνου ήταν σημαντικά και δεν άργησαν να φανούν στο τραπεζικό σύστημα με την αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων καθώς επίσης και με τη δημιουργία εποπτικών συνθηκών ισότιμου ανταγωνισμού. Παρ' όλα αυτά όμως, με τις νέες εξελίξεις ήταν απαραίτητη η αναθεώρησή του, έτσι ώστε να υπάρξει σωστότερη αντιστοιχία ανάμεσα στον κίνδυνο και στη διακράτηση κεφαλαίου. Σημαντικές χρηματοοικονομικές εξελίξεις περιόρισαν την αποτελεσματικότητα του, καθώς ουσιαστικά βασιζόταν σε μια όχι και τόσο ευέλικτη μεθοδολογία σταθμίσεων πιστωτικού κινδύνου.

Η απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων των κεφαλαιακών απαιτήσεων, ανάλογα με το ύψος του κινδύνου, οδήγησε πολλές τράπεζες στη χρήση του «εποπτικού arbitrage». Σε αυτή την περίπτωση επιτυγχάνεται η αύξηση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρηματικών δανείων χαμηλής διαβάθμισης, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Έτσι, η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων μιας τράπεζας υποβαθμίζεται, χωρίς την παράλληλη αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των προβλέψεων⁶.

⁵ http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=891

⁶ <http://elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-Committee.doc>

1.2 ΟΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΟΥ 1988

Το σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια του 1988 αποτέλεσε κατά το παρελθόν αντικείμενο έντονης κριτικής. Η εν λόγω κριτική προερχόταν τόσο από τις εποπτικές αρχές, όσο και από τις εποπτευόμενες τράπεζες. Η κριτική των εποπτικών αρχών εστίαζε στην απουσία κεφαλαιακών απαιτήσεων για άλλους κινδύνους πέραν του πιστωτικού και του κινδύνου αγοράς και στην παροχή δυνατότητας αποφυγής κεφαλαιακών απαιτήσεων (regulatory capital arbitrage). Η κριτική των τραπεζών αφορούσε την περιορισμένη «ευαισθησία» των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με τον πραγματικά αναλαμβανόμενο κίνδυνο, την, ως απόρροια του προηγούμενου, μη σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων (regulatory capital) με τα ίδια κεφάλαια που παρακρατούν οι τράπεζες για προληπτικούς λόγους, και τη μη ευρεία αναγνώριση των αποτελεσμάτων των τεχνικών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου.

Ειδικότερα, η ανάπτυξη νέων σύνθετων τραπεζικών προϊόντων, όπως η τιτλοποίηση απαιτήσεων, προκάλεσε ανησυχίες όσον αφορά την επάρκεια του εποπτικού πλαισίου. Ορισμένες από τις βασικότερες ελλείψεις και αδυναμίες του συμφώνου της Βασιλείας I είναι η ομαδοποίηση στις κατηγορίες στάθμισης για τον πιστωτικό κίνδυνο που ήταν πολύ συγκεντρωτική και ως ένα βαθμό αυθαίρετη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει επαρκής διαφοροποίηση με βάση τον πραγματικό πιστωτικό κίνδυνο κάθε χρηματοδοτικού ανοίγματος.

Επιπλέον, δεν λαμβάνονταν υπόψη οι λοιποί κίνδυνοι και ειδικότερα ο λειτουργικός, δηλαδή κίνδυνος από ανεπάρκεια των πληροφοριακών συστημάτων, λάθη κατά την διεκπεραίωση των συναλλαγών, κατάχρηση αλλά εμμέσως εθεωρείτο ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό και τον κίνδυνο αγοράς κάλυπταν και τους λοιπούς κινδύνους.

Επίσης, η εποπτική αντιμετώπιση ορισμένων τεχνικών και προϊόντων δεν ήταν επαρκώς εξειδικευμένη. Ενδεικτικά αναφέρεται η τιτλοποίηση απαιτήσεων και τα πιστωτικά παράγωγα, τεχνικές που έχουν σημειώσει σημαντική ανάπτυξη ως μέσα μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου στην αγορά.

Τέλος, το σύμφωνο όχι μόνο δεν παρείχε κίνητρα στις τράπεζες να αναπτύξουν βελτιωμένα συστήματα διαχείρισης κινδύνου αλλά, αντίθετα, αφενός ενθάρρυνε σε ορισμένες περιπτώσεις την τυπική μόνο συμμόρφωση προς τις

διατάξεις και, αφετέρου υποχρέωνε τις τράπεζες που είχαν αξιόπιστα συστήματα υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου και των απαιτούμενων για την κάλυψή του κεφαλαίων να προβαίνουν σε διπλό υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων, ένα για εσωτερική χρήση και ένα για συμμόρφωση με τις εποπτικές διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΑΣΙΛΕΙΑ II

2.1 ΣΥΜΦΩΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Η Επιτροπή της Βασιλείας, έχοντας εντοπίσει την ανάγκη τροποποίησης των διατάξεων του αρχικού Συμφώνου, προκειμένου να εναρμονιστεί με τις τρέχουσες πρακτικές της τραπεζικής αγοράς προχώρησε από το 1999 σε εκτεταμένες διαβουλεύσεις με τους φορείς της αγοράς για την τροποποίηση του αρχικού Συμφώνου. Η έκδοση του τελικού κειμένου πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2004, με αναθεωρήσεις και επιβολή νέων κανόνων εποπτείας. Κατά κύριο λόγο, η Βασιλεία II εν συγκρίσει με την προηγούμενη κατάσταση αναβαθμίζει σημαντικά τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και εισάγει την έννοια του λειτουργικού κινδύνου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της εξέδωσε κείμενο προς σχολιασμό, το οποίο ουσιαστικά στήριζε το έγγραφο της Βασιλείας αλλά εστίαζε περισσότερο σε θέματα που αφορούν αποκλειστικά τη Νομισματική Ένωση και αποτελούσε βάση για την εναρμόνιση της Βασιλείας στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

Οι βασικοί στόχοι του νέου Συμφώνου συνίστανται στην απόδοση έμφασης στη διαδικασία εποπτικής εξέτασης και στη διαφάνεια της αγοράς, στην επαρκή κάλυψη του συνόλου των χρηματοοικονομικών και μη κινδύνων βάσει των διατάξεων του 1^{ου} και 2^{ου} πυλώνα, δηλαδή του υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου και της εποπτικής αξιολόγησης αντίστοιχα. Τέλος, στην σταδιακή σύγκλιση του ύψους των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων με το οικονομικό κεφάλαιο μέσω της αναγνώρισης από τις εποπτικές αρχές της αποτίμησης του κινδύνου που πραγματοποιούν οι ίδιες οι τράπεζες.

Ο τελευταίος στόχος, δηλαδή η επίτευξη μεγαλύτερης ευαισθησίας ως προς τον κίνδυνο των μεθόδων υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων, δεν θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων αλλά την ορθότερη ανακατανομή τους. Ειδικότερα, η όποια μείωση κεφαλαιακών υποχρεώσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο αντισταθμίζεται από τη νέα απαίτηση για το λειτουργικό κίνδυνο, ενώ ταυτόχρονα τίθενται ελάχιστα όρια κεφαλαιακών υποχρεώσεων τα πρώτα έτη εφαρμογής σε σχέση με το ισχύον πλαίσιο.

Συνοπτικά, οι βασικοί στόχοι του Συμφώνου της Βασιλείας II είναι οι παρακάτω. Η αντιστοίχιση, κατά το δυνατόν, των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών με τον πιστωτικό κίνδυνο, που πράγματι εμπεριέχεται σε κάθε χρηματοδοτικό άνοιγμα, η διεύρυνση των εποπτικά αναγνωριζόμενων μέσων και τεχνικών αντιστάθμισης ή μεταφοράς των πιστωτικών κινδύνων καθώς και ο καθορισμός συγκεκριμένων κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του λειτουργικού κινδύνου και η ενθάρρυνση των τραπεζών για την χρήση εσωτερικών συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Επιπλέον, συμπεριλαμβάνεται ο προσδιορισμός βασικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αξιολόγησης από τις εποπτικές αρχές της πολιτικής και των μηχανισμών των τραπεζών για την διασφάλιση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Η αξιολόγηση αυτή θα λαμβάνει υπόψη την φύση και το εύρος των δραστηριοτήτων των εποπτευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων και το είδος και το ύψος των σχετικών κινδύνων που αναλαμβάνουν.

Τέλος, είναι και η ενίσχυση της αρχής της πειθαρχίας που η αγορά επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα μέσω της υποχρεωτικής δημοσιοποίησης ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που να επιτρέπουν την αντικειμενική αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Η αξιολόγηση αυτή από την αγορά ουσιαστικά προσδιορίζει και το κόστος δανεισμού των τραπεζών και κατά συνέπεια την επιτοκιακή πολιτική έναντι των πελατών⁷.

2.2 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας διακρίνονται σε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας, αφορά την τροποποίηση του πλαισίου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου, με την προσθήκη απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Ο δεύτερος πυλώνας, αφορά την καθιέρωση διαδικασιών για τον έλεγχο σε μόνιμη βάση της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές και τέλος ο τρίτος πυλώνας, αφορά την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις

⁷ <http://www.bankofgreece.gr>

τράπεζες μέσω της καθιέρωσης κανόνων γνωστοποίησης οικονομικών και άλλων στοιχείων.

Οι τρεις αυτοί πυλώνες του νέου Συμφώνου είναι αμοιβαίως αλληλοεπισχυόμενοι. Αναμφίβολα, η αποτελεσματικότητα των κανόνων του πρώτου πυλώνα εξαρτάται καθοριστικά από την ικανότητα των εποπτικών αρχών να ελέγχουν την ορθή εφαρμογή τους μέσω των εξουσιών του 2ου πυλώνα. Επίσης, οι αυξημένες υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου πυλώνα διαμορφώνουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων που αναπτύσσουν οι τράπεζες⁸.

Ο πρώτος πυλώνας του νέου Σύμφωνου επιφέρει τις παρακάτω πέντε αλλαγές στο ισχύον πλαίσιο. Πρώτον, τροποποιεί την ισχύουσα τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η νέα τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου.

Δεύτερον, αναγνωρίζει τη μέθοδο υπολογισμού βάσει εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης (internal ratings based approach), μέθοδο η οποία παρέχει στις τράπεζες δύο εναλλακτικούς τρόπους υπολογισμού, ανάλογα με το βαθμό εξέλιξης των εσωτερικών τους συστημάτων διαβάθμισης κινδύνου, τη θεμελιώδη μέθοδο (foundation approach) και την προηγμένη μέθοδο (advanced approach). Επισημαίνεται στο πλαίσιο αυτό ότι για το χαρτοφυλάκιο λιανικής (καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο την προηγμένη μέθοδο.

Για κάθε άνοιγμα οι τράπεζες θα χρησιμοποιούν συγκεκριμένες παραμέτρους-εισροές πιστωτικού κινδύνου. Η πρώτη παράμετρος σχετίζεται με την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου (PD-Probability of Default) και απεικονίζει την πιστοληπτική του ικανότητα. Η δεύτερη παράμετρος κινδύνου μετράει τη ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης του πελάτη (LGD-Loss Given Default). Μια τρίτη παράμετρος, η έκθεση του αντισυμβαλλόμενου σε περίπτωση αθέτησης της υποχρέωσής του (EAD-Exposure At

⁸ http://www.economia.gr/index.php?Itemid=28&id=378&option=com_content&task=view

Default) δίνει την εκτίμηση του χρηματοδοτικού ανοίγματος, ενώ το μέγεθος της εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων (M-Maturity) μετράει το χρονικό διάστημα που απομένει ως τη λήξη του ανοίγματος. Στην περίπτωση της θεμελιώδους μεθόδου, οι τράπεζες προσδιορίζουν μόνον την παράμετρο της αθέτησης υποχρεώσεων (PD), ενώ στην εξελιγμένη προσέγγιση το σύνολο των παραμέτρων.

Τρίτον, διαμορφώνεται αναλυτικό πλαίσιο για την εποπτική μεταχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων (πλαίσιο που εξέλιπε εντελώς από το αρχικό Σύμφωνο). Τέταρτον, οι τράπεζες που πληρούν προϋποθέσεις θα μπορούν να χρησιμοποιούν μεθόδους άμβλυνσης του κινδύνου για να μειώσουν τις κεφαλαιακές επιβαρύνσεις τους, όπως τις εξασφαλίσεις, τις εγγυήσεις και τα πιστωτικά παράγωγα και το συμψηφισμό στοιχείων εντός ισολογισμού. Και πέμπτον, εισάγονται για πρώτη φορά κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Στην έννοια του εν λόγω κινδύνου εμπίπτουν οι ζημιές που οφείλονται στην ανεπάρκεια ή ακαταλληλότητα των εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων σε ανθρώπινο παράγοντα ή σε εξωτερικά αίτια.

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τρεις εναλλακτικές μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Τη μέθοδο του βασικού δείκτη (basic indicator approach), την τυποποιημένη μέθοδο (standardized approach) καθώς και εναλλακτική τυποποιημένη μέθοδο μόνο για τις δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής και χορηγήσεων, και τη μέθοδο της προηγμένης μέτρησης (advanced measurement approach).

Η διαδικασία της εποπτικής εξέτασης (supervisory review process) του δεύτερου πυλώνα αποτελεί μία από τις βασικές καινοτομίες του Νέου Συμφώνου. Αντανακλά τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των εποπτικών αρχών από το επίπεδο της μακροπροληπτικής εποπτείας σε εκείνο της μικροπροληπτικής –παρέχοντας τη δυνατότητα προσωποποιημένης εποπτείας των ιδρυμάτων οι δραστηριότητες των οποίων ενέχουν μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο.

Ο δεύτερος πυλώνας αρθρώνεται γύρω από τέσσερις βασικές αρχές. Στην πρόβλεψη διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα για την εσωτερική αξιολόγηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας και τη διαμόρφωση στρατηγικής για τη διατήρηση του επιπέδου ιδίων κεφαλαίων. Ακόμα, στην καθιέρωση της εξουσίας εποπτικού ελέγχου της αρτιότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών. Επιπλέον, στην δυνατότητα επιβολής από την αρμόδια εποπτική αρχή κεφαλαιακής

απαίτησης για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου καθ' υπέρβαση του ελαχίστου ορίου (8%) σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα. Τέλος, στην καθιέρωση της εξουσίας έγκαιρης παρέμβασης των εποπτικών αρχών σε περίπτωση επιδείνωσης του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Οι διατάξεις του δεύτερου πυλώνα εστιάζουν στις εξής θεματικές ενότητες, στην μεταχείριση κινδύνων που δεν αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα, π.χ. κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων, μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, κίνδυνος ρευστότητας, στρατηγικός κίνδυνος. Επίσης, στην αντιμετώπιση παραγόντων που δεν τελούν υπό τον έλεγχο του πιστωτικού ιδρύματος (διακυμάνσεις οικονομικού κύκλου), και στον έλεγχο της πλήρωσης των προϋποθέσεων για την υιοθέτηση των εξελιγμένων μεθόδων⁹.

Τέλος, ο τρίτος πυλώνας αφορά την πειθαρχία της αγοράς και το γεγονός ότι οι τράπεζες θα πρέπει να δημοσιοποιούν χρηματοοικονομικές πληροφορίες, έτσι ώστε να μπορούν οι επενδυτές να έχουν μια όσο γίνεται περισσότερο ολοκληρωμένη εικόνα της κεφαλαιακής επάρκειας και των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Η δημοσιοποίηση απαιτείται έτσι ώστε να αποφεύγονται προβλήματα ατελούς πληροφόρησης, αλλά και να μπορέσει το πιστωτικό ίδρυμα να χρησιμοποιήσει μια από τις προτεινόμενες μεθοδολογίες υπολογισμού κεφαλαίων.

Σκοπός του πυλώνα ΙΙΙ είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά οι αναγκαίες πληροφορίες για τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και για τις διαδικασίες διαχείρισής τους. Η αιτιολογική βάση των ρυθμίσεων του τρίτου πυλώνα ερείδεται και στην εκτεταμένη ευχέρεια που παρέχει το νέο Σύμφωνο στις τράπεζες αναφορικά με τις μεθόδους εσωτερικών διαβαθμίσεων. Άλλωστε κάποιες εκ των υποχρεώσεων δημοσιοποίησης αποτελούν προϋπόθεση για τη χρήση ορισμένων μεθόδων. Οι υποχρεώσεις δημοσιοποίησης αφορούν σε γενικές γραμμές τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα, τις διαδικασίες διαχείρισής τους, και την ποιότητα των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των κινδύνων¹⁰.

⁹ http://www.economia.gr/index.php?Itemid=28&id=378&option=com_content&task=view
http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=891

¹⁰ http://www.economia.gr/index.php?Itemid=28&id=378&option=com_content&task=view

2.3 ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Το σημαντικότερο γεγονός σχετικά με το νέο πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων που προτείνει η Επιτροπή έχει να κάνει με ειδική κεφαλαιακή απαίτηση έναντι του λειτουργικού κινδύνου, το οποίο θέτει τους νέους κανόνες σε συνεργασία με τους εθνικούς φορείς και τις κεντρικές τράπεζες. Μέσα από το νέο πλαίσιο προβλέπονται ξεχωριστές κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει αντίστοιχων μεθοδολογιών μέτρησης. Η δυσκολία που παρουσιάζεται σχετικά με τον λειτουργικό κίνδυνο είναι ότι δεν είναι εύκολα μετρήσιμος και αναφέρεται σε όλα τα είδη κινδύνων που δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως κίνδυνοι αγοράς, είτε ως πιστωτικοί κίνδυνοι.

Σύμφωνα με το προηγούμενο πλαίσιο του 1988, της Βασιλείας I, τα ποσοστά στάθμισης των κεφαλαιακών απαιτήσεων είχαν καθοριστεί και σχετίζονταν περισσότερο με τον πιστωτικό κίνδυνο και ήταν ακόμα υψηλότερα για να καλύπτουν άλλες μορφές κινδύνου εκτός από τον πιστωτικό. Καθώς όμως στο νέο εποπτικό πλαίσιο προτείνονται συγκεκριμένες μεθοδολογίες αποκλειστικά για τον πιστωτικό κίνδυνο, μένουν ακάλυπτοι κίνδυνοι άλλων μορφών. Έτσι, η Επιτροπή αναφέρει επιπρόσθετους κανόνες για τον λειτουργικό κίνδυνο, που κυρίως αναφέρονται στην αυξημένη πολυπλοκότητα και στο μεγάλο εύρος των τραπεζικών εργασιών καθώς επίσης και στη χρήση των υπολογιστικών συστημάτων.

Ο υπολογισμός και η μέτρηση του λειτουργικού κινδύνου όπως έχει αναφερθεί είναι μια δύσκολη εργασία, η οποία ακόμα βρίσκεται σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης και για αυτό η Επιτροπή ενθαρρύνει τις αρχές και τις κεντρικές τράπεζες να προτείνουν λύσεις.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει **τρεις εναλλακτικές μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου**, που θα τους αναλύσουμε πιο κάτω:

- Η πρώτη μέθοδος αφορά τη μέτρηση του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach).

Οι Τράπεζες που εφαρμόζουν αυτή την μέθοδο θα πρέπει να υπολογίζουν εποπτικά κεφάλαια ως ποσοστό του gross income με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KBIA = GI * a$$

όπου KBIA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Basic Indicator Approach για τον λειτουργικό κίνδυνο,

$a = 15\%$ (η Επιτροπή μελετά την τελική τιμή αυτού του συντελεστή)

και GI είναι ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων.

Για τον ορισμό του gross income έχει δοθεί ο παρακάτω τύπος:

GI = net interest income + net result of fees and commissions + net result of financial operations + other income excluding extraordinary or irregular items and profits/losses from sales of securities in banking book.

Δεν υπάρχουν κριτήρια για την εφαρμογή της μεθόδου, ωστόσο όλες οι Τράπεζες αναμένεται να εφαρμόσουν τις προδιαγραφές για «Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk» που εξέδωσε η επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2003. Ο οικονομικός δείκτης είναι αντιπροσωπευτικός της δραστηριότητας του τραπεζικού ιδρύματος και συνεπώς και της αντίστοιχης έκθεσης στο λειτουργικό κίνδυνο.

- Η δεύτερη μέθοδος είναι η τυποποιημένη (Standardized Approach) και σε αυτήν προτείνεται εξειδίκευση των συντελεστών κατά τραπεζική δραστηριότητα και χρήση διαφορετικών οικονομικών δεικτών κατά περίπτωση.

Οι Τράπεζες σύμφωνα με αυτή την εναλλακτική λύση, χωρίζουν τις δραστηριότητές τους σε οκτώ βασικές κατηγορίες (business lines). Τα εποπτικά κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο υπολογίζονται ως ποσοστό του gross income για κάθε business line με βάση τον παρακάτω τύπο:

$$KTSA = \Sigma (Π11-8 * β1-8)$$

όπου KTSA είναι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις στην Standardized Approach

$b1-8$ = ποσοστό για κάθε business line

και GI1-8 = ο μέσος όρος του gross income των τριών τελευταίων χρόνων για κάθε business line¹¹.

Προβλέπονται τα παρακάτω business lines και συντελεστές b1-8:¹²

- Corporate Finance (18%)
 - Trading & Sales (18%)
 - Retail Banking (12%)
 - Commercial Banking (15%)
 - Payment and Settlement (18%)
 - Agency Services (15%)
 - Asset Management (12%)
 - Retail Brokerage (12%)
- Η τρίτη μέθοδος είναι η εσωτερική μέτρηση ή μέθοδος της προηγμένης μέτρησης (Advanced Measurement Approach).

Οι Τράπεζες σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις με βάση την δική τους μεθοδολογία αποτίμησης λειτουργικών κινδύνων.

Για να εφαρμοστεί η μεθοδολογία θα πρέπει να εκπληρώνονται μια σειρά από ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Οι Τράπεζες που θα ακολουθήσουν αυτή την εναλλακτική λύση θα πρέπει να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις λαμβάνοντας υπ' όψιν τον τρόπο κατανομής των τραπεζικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την προηγούμενη μέθοδο, υπολογίζει από ιστορικά δεδομένα και για συγκεκριμένες παραμέτρους την πιθανότητα να συμβούν ανάλογες περιπτώσεις σε κάποιο βάθος χρόνου και τη μέση απώλεια ανά περίπτωση. Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζών που εφαρμόζουν αυτή τη λύση δεν μπορούν να είναι μικρότερες από το 75% των κεφαλαιακών απαιτήσεων που θα υπολογίζονταν σύμφωνα με την Standardized μέθοδο.

¹¹ <http://www.elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-committe.doc>

¹² http://www.revistadestatistica.ro/rezumat/7_2007

Όσον αφορά τις τράπεζες, αυτές επιλέγουν μέθοδο αξιολόγησης του λειτουργικού κινδύνου ανάλογα με τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα τεχνολογικά μέσα που διαθέτουν. Όμως, ενθαρρύνονται να κινηθούν προς την υιοθέτηση των περισσότερο εξελιγμένων μεθόδων όσο περισσότερο αναβαθμίζουν τις εσωτερικές τους διαδικασίες και τα συστήματα αποτίμησης λειτουργικού κινδύνου. Η μέθοδος που θα επιλέγεται θα πρέπει να αντιστοιχεί στη συνθετικότητα των δραστηριοτήτων τους. Και τέλος, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση διαφορετικών μεθόδων για διαφορετικές μονάδες δραστηριότητας.

Η Επιτροπή προτείνει την πρώτη μέθοδο μόνο για τις τράπεζες με μικρό εύρος δραστηριοτήτων και περιορισμένη τοπική παρουσία, ενώ ενθαρρύνει τις υπόλοιπες να προχωρήσουν στην τρίτη εναλλακτική μέθοδο. Αυτό γίνεται έμμεσα, αφού στην τρίτη μέθοδο οι κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι σημαντικά μικρότερες από αυτές της πρώτης. Επειδή όμως, στην εφαρμογή της τρίτης μεθόδου απαιτείται σημαντικό χρονικό διάστημα, προτείνεται η δεύτερη μέθοδος. Η Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2001 εισηγήθηκε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις να αποτελούν περίπου το 20% των συνολικών κεφαλαιακών απαιτήσεων, ωστόσο μετά από αντιρρήσεις ορισμένων τραπεζικών ιδρυμάτων αναθεώρησε την εισήγησή της και μείωσε κατά ένα σημαντικό ποσοστό τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι οι παραπάνω μεθοδολογίες βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο και δεν αποκλείεται οι τελικές προδιαγραφές να διαφέρουν σημαντικά από τις αρχικές προτάσεις¹³.

Το νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, η Βασιλεία II, έχει ως στόχο να ενισχύσει τον λόγο ίδια κεφάλαια / τυπικοί κίνδυνοι σε μια τράπεζα, σύμφωνα με τον παρακάτω τύπο:

$$P \geq P(RM) + P(RO) + 0,08 APR$$

όπου P: το επίπεδο κεφαλαίου που διακρατάται για εποπτικούς σκοπούς

P (RM): το επίπεδο του κεφαλαίου που αντισταθμίζει τον κίνδυνο αγοράς

P (RO): το επίπεδο κεφαλαίου που αντισταθμίζει τον λειτουργικό κίνδυνο

APR: μέγεθος επενδύσεων σταθμισμένων με τον πιστωτικό τους κίνδυνο

Οι διαφορετικοί τύποι κινδύνων έχουν διαφορετική επίπτωση στην διακράτηση κεφαλαίου. Ο πιστωτικός κίνδυνος παίζει τον πιο σημαντικό ρόλο (76%) και οι

¹³ <http://www.elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-committe.doc>

τράπεζες πρέπει να αναπτύξουν καλές πρακτικές για να ελέγξουν αυτό το είδος κινδύνου. Ο λειτουργικός κίνδυνος και ο κίνδυνος αγοράς έχουν μικρότερη βαρύτητα 17% και 7% αντίστοιχα¹⁴.

¹⁴ http://bankofgreece.gr/epopteia/cebs/files/credit_risk_sta.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΝ: ΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

3.1 Η ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ: ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΝ

Η Θεμελιώδης μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων είναι μια νέα μέθοδος υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου που προτείνεται κάτω από το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας της Βασιλείας II για τα πιστωτικά ιδρύματα. Οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτήν την μέθοδο μόνο ύστερα από έγκριση των αρμόδιων εποπτικών αρχών. Η χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου επιτρέπει στις τράπεζες να αναπτύξουν δικά τους εμπειρικά μοντέλα για να εκτιμήσουν την πιθανότητα αθέτησης του αντισυμβαλλομένου (PD) για κάθε πελάτη χωριστά αλλά και για μια ομάδα πελατών. Κάτω από την Θεμελιώδη μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων οι τράπεζες υποχρεούνται να χρησιμοποιήσουν τις καθορισμένες από την Επιτροπή της Βασιλείας τιμές για τις μεταβλητές LGD (ζημιά δεδομένης της αθέτησης), EAD (εκτιμώμενο χρηματοδοτικό άνοιγμα την στιγμή της αθέτησης), M (εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη των απαιτήσεων) οι οποίες και χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του σταθμισμένου με πιστωτικό κίνδυνο στοιχείου του ενεργητικού (Risk Weighted Asset, RWA). Έπειτα τα συνολικά απαιτούμενα κεφάλαια υπολογίζονται σαν ένα σταθερό ποσοστό του εκτιμώμενου RWA¹⁵.

Στην Εξελιγμένη μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων, οι τράπεζες επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν τα δικά τους εμπειρικά μοντέλα για να ποσοτικοποιήσουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για τον πιστωτικό κίνδυνο, αφού προηγουμένως έχουν λάβει έγκριση από την αρμόδια εποπτική αρχή. Όταν χρησιμοποιείται η μέθοδος

¹⁵ http://www.en.wikipedia.org/wiki/Advanced_IRB

αυτή όλες οι μεταβλητές, PD, EAD, LGD, M, που απαιτούνται για τον υπολογισμό του RWA δηλ. του σταθμισμένου με τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχείο ενεργητικού εκτιμούνται. Έπειτα τα συνολικά απαιτούμενα κεφάλαια υπολογίζονται σαν ένα σταθερό ποσοστό του εκτιμώμενου RWA. Οι σταθμίσεις κινδύνου για μεμονωμένα ανοίγματα, τόσο στην θεμελιώδη όσο και στην εξελιγμένη μέθοδο εσωτερικών διαβαθμίσεων, υπολογίζονται βάσει συναρτήσεων που παρέχονται από την Βασιλεία II¹⁶.

Η πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (PD), η ποσοστιαία ζημιά σε περίπτωση αθέτησης (LGD) και η αξία ανοίγματος (EAD) είναι οι μεταβλητές που εισάγονται σε εξισώσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των σταθμισμένων ποσών και των ποσών αναμενόμενης ζημιάς. Οι παράμετροι αυτοί προσδιορίζονται παρακάτω.

3.2 ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΑΘΕΤΗΣΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ (PROBABILITY DEFAULT)

Ως «Αθέτηση Υποχρέωσης» πιστούχου ορίζεται η επέλευση ενός ή και των δύο από τα παρακάτω γεγονότα:

- Το πιστωτικό ίδρυμα θεωρεί ότι είτε ο πιστούχος δεν πρόκειται να εκπληρώσει στο σύνολο τους τις υποχρεώσεις του έναντι του πιστωτικού ιδρύματος ή κάποιας άλλης εταιρείας του ομίλου είτε έχει εμφανίσει ουσιαστική καθυστέρηση, άνω των 90 ημερών, στην αποπληρωμή κάποιας εκ των υποχρεώσεων του προς το πιστωτικό ίδρυμα ή οποιαδήποτε εταιρεία του ομίλου στον οποίο ανήκει.
- Ο υπολογισμός των ημερών καθυστέρησης ποικίλει ανάλογα με την μορφή της πίστωσης, για παράδειγμα, για έναν ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό η υπέρβαση του εγκεκριμένου πιστωτικού ορίου θεωρείται ως ένδειξη πιθανής αθέτησης υποχρέωσης ενώ για την περίπτωση που υπάρχουν τακτές συμβατικές ημερομηνίες πληρωμών (πληρωμή τόκων), η μη τήρηση αυτών

¹⁶ Robert C. Merton, Journal of finance 29, «On the pricing of corporate debt: The risk structure of interest rates», 1976, p.449-470.

θεωρείται ένδειξη πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης. Επίσης, ανάλογα με τον πιστούχο ο αριθμός των ημερών που σηματοδοτεί την καθυστέρηση ποικίλει, για παράδειγμα, για ένα φυσικό πρόσωπο που δεν έχει ακίνητα ως εξασφάλιση είναι 90 ημέρες, ενώ για το ίδιο φυσικό πρόσωπο αν έχει ακίνητο ως εξασφάλιση που χρησιμοποιείται ως κατοικία ο αριθμός των ημερών που σηματοδοτεί την καθυστέρηση αυξάνεται σε 180, ο ίδιος αριθμός ημερών ισχύει για τους Δημόσιους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις.

Τύπος:

$$PD\ i = N\ defaulted\ i / N\ total\ i$$

όπου $N\ defaulted\ i$ = το πλήθος των δανείων που αθετήθηκαν στο τέλος της χρονιάς i

όπου $N\ total\ i$ το πλήθος των δανείων που χορηγήθηκαν στην αρχή της χρονιάς i

3.2.1 Εκτίμηση Πιθανότητας Αθέτησης Υποχρέωσης Κεντρικών Κυβερνήσεων & Κεντρικών Τραπεζών, Ιδρυμάτων και Επιχειρήσεων

- 1) Η εκτίμηση του PD ανά βαθμίδα πιστούχου γίνεται με βάση τον μακροχρόνιο μέσο όρο των ετήσιων ποσοστών αθέτησης που παρατηρήθηκαν στην εν λόγω βαθμίδα.
- 2) Τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τεχνικές εκτίμησης του PD τα αποτελέσματα των οποίων συνδυάζονται με την υποκειμενική κρίση εμπειρών στελεχών ώστε να μειωθούν στο ελάχιστο τα σφάλματα που προκύπτουν από τους περιορισμούς των εν λόγω τεχνικών και την έλλειψη πληροφοριών.
- 3) Εάν το πιστωτικό ίδρυμα χρησιμοποιεί εσωτερικά δεδομένα για την εκτίμηση του ποσοστού αθέτησης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο εάν άλλαξε η πιστοδοτική πολιτική του πιστωτικού ιδρύματος όσο και αν τροποποιήθηκαν τα συστήματα διαβάθμισης από την περίοδο που δημιουργήθηκαν τα δεδομένα έως σήμερα.
- 4) Στις περιπτώσεις που το πιστωτικό ίδρυμα συσχετίζει ή αντιστοιχίζει τις βαθμίδες του εσωτερικού συστήματος διαβάθμισης με την κλίμακα διαβάθμισης ενός Εξωτερικού Οργανισμού Πιστοληπτικής Αξιολόγησης

(Ε.Ο.Π.Α.) ή παρόμοιου οργανισμού και αποδίδει στη συνέχεια σε αυτές το ποσοστό αθέτησης των βαθμίδων της κλίμακας του εξωτερικού οργανισμού θα πρέπει:

- i. Η αντιστοίχιση να βασίζεται στην σύγκριση των εσωτερικών κριτηρίων διαβάθμισης με τα κριτήρια του εξωτερικού οργανισμού και των εσωτερικών και εξωτερικών διαβαθμίσεων των κοινών πιστούχων.
 - ii. Να διασφαλίσει ότι αποφεύγεται κάθε μεροληψία στη μέθοδο αντιστοίχισης ή στα δεδομένα στα οποία στηρίζεται.
 - iii. Η ανάλυση του πιστωτικού ιδρύματος να περιλαμβάνει την σύγκριση των ορισμών αθέτησης που χρησιμοποιούνται.
 - iv. Τα κριτήρια του εξωτερικού οργανισμού που αφορούν στα δεδομένα που χρησιμοποιούνται στην ποσοτικοποίηση να απεικονίζουν αποκλειστικά τον κίνδυνο αθέτησης και όχι τα χαρακτηριστικά της πιστοδότησης.
 - v. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να τεκμηριώνει γραπτώς τη βάση στην οποία στηρίχθηκε η αντιστοίχιση.
- 5) Για την εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης θα χρησιμοποιείται χρονολογική σειρά με στοιχεία τουλάχιστον 5 ετών. Μπορούν να χρησιμοποιούνται είτε εσωτερικές είτε εξωτερικές είτε κοινές πηγές δεδομένων ή ένας συνδυασμός των τριών.
- 6) Αν υπάρχει διαθέσιμη μεγαλύτερη χρονολογική σειρά για οποιαδήποτε πηγή δεδομένων έχει αποφασίσει να χρησιμοποιήσει και τα δεδομένα είναι κατάλληλα θα χρησιμοποιείται αυτή η μεγαλύτερη ιστορική περίοδος.
- 7) Ειδικά κατά την πρώτη εφαρμογή της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων που δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν εσωτερικές εκτιμήσεις του LGD και των συντελεστών μετατροπής, επιτρέπεται η εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης με χρονολογική σειρά που θα καλύπτει 3 έτη αυξανόμενη σταδιακά κατά έτος ώστε να φτάσει τα απαιτούμενα 5 έτη.
- 8) Η εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης ιδρύματος ή επιχείρησης δεν μπορεί να λαμβάνεται μικρότερη του 0,03%.
- 9) Η εκτίμηση της «πιθανότητας» αθέτησης πιστούχων που ήδη βρίσκονται σε αθέτηση είναι 100%.

- 10) Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να προσαρμόζουν την PD λαμβάνοντας υπόψη μη χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία¹⁷.

3.2.2 Εκτίμηση της Πιθανότητας Αθέτησης Υποχρέωσης για Ανοίγματα Λιανικής Τραπεζικής

- 1) Η εκτίμηση του PD ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστούχων με ομοειδή χαρακτηριστικά γίνεται με βάση τον μακροχρόνιο μέσο όρο των ετήσιων ποσοστών αθέτησης που παρατηρήθηκαν στην εν λόγω βαθμίδα ή ομάδα.
- 2) Οι εκτιμήσεις του PD μπορούν επίσης να προέρθουν από τις πραγματοποιηθείσες ζημιές ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστούχων με ομοειδή χαρακτηριστικά και τις κατάλληλες αντίστοιχες εκτιμήσεις του ποσοστού ζημιάς σε περίπτωση αθέτησης.
- 3) Η πρωταρχική πηγή πληροφοριών για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της ζημιάς θα είναι τα εσωτερικά δεδομένα για την ταξινόμηση των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων σε βαθμίδες ή ομάδες. Η χρησιμοποίηση εξωτερικών δεδομένων (συμπεριλαμβανομένων των δεδομένων από κοινές πηγές) ή στατιστικών υποδειγμάτων για τους σκοπούς της ποσοτικοποίησης, επιτρέπεται με την προϋπόθεση ότι τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αποδείξουν την ύπαρξη ισχυρής σύνδεσης μεταξύ:
 - i. Της διαδικασίας που χρησιμοποιεί το πιστωτικό ίδρυμα για την ταξινόμηση των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων σε βαθμίδες ή ομάδες και της διαδικασίας που χρησιμοποιεί η εξωτερική πηγή δεδομένων.
 - ii. Των χαρακτηριστικών κινδύνου του πιστωτικού ιδρύματος με την σύνθεση χαρτοφυλακίου από τα οποία εξάγονται τα εξωτερικά δεδομένα.
- 4) Οι εκτιμήσεις της πιθανότητας αθέτησης και της ποσοστιαίας ζημιάς σε περίπτωση αθέτησης μπορεί να προέλθουν από την εκτίμηση της συνολικής ζημιάς και μιας κατάλληλης εκτίμησης της ποσοστιαίας ζημιάς ή της πιθανότητας αθέτησης αντιστοίχως.

¹⁷ http://www.en.wikipedia.org/wiki/Foundation_IRB

- 5) Για την εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης αναφέραμε παραπάνω ότι χρησιμοποιούνται ιστορικές χρονολογικές σειρές που πρέπει να καλύπτουν τουλάχιστον 5 έτη. Αν το πιστωτικό ίδρυμα είναι σε θέση να τεκμηριώσει ότι τα πιο πρόσφατα στοιχεία αποτελούν καλύτερη βάση πρόβλεψης των ποσοστών ζημιάς, μπορεί να μην αποδίδουν την ίδια βαρύτητα σε όλα τα στοιχεία δηλαδή να αποδίδουν αυξημένη βαρύτητα στα πιο πρόσφατα.
- 6) Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί εφόσον κρίνει ότι υπάρχουν αδιαμφισβήτητα στοιχεία για την ικανοποιητική εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης, να επιτρέψει σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιήσουν δεδομένα που καλύπτουν χρονολογική σειρά μέχρι 2 ετών.
- 7) Τα πιστωτικά ιδρύματα θα εντοπίζουν και θα αναλύουν τις αναμενόμενες μεταβολές των παραμέτρων κινδύνου στη διάρκεια ζωής των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων (εποχικές διακυμάνσεις).
- 8) Η εκτίμηση για την πιθανότητα αθέτησης δεν μπορεί να λαμβάνεται μικρότερη του 0,03%.
- 9) Η εκτίμηση της «πιθανότητας» αθέτησης πιστούχων ή πιστοδότησης που ήδη βρίσκονται σε αθέτηση είναι 100%.
- 10) Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αναπροσαρμόσουν την PD χρησιμοποιώντας μη χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία¹⁸.

3.3 ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΖΗΜΙΑ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΘΕΤΗΣΗΣ (LOSS GIVEN DEFAULT)

Η ποσοστιαία ζημιά προκύπτει από το ποσοστό ανάκτησης της αξίας του ανοίγματος κατά την στιγμή της αθέτησης. Στο βαθμό που κατά την εκτίμηση του LGD λαμβάνεται υπόψη η ύπαρξη εξασφάλισης, η εκτίμηση αυτή δεν θα βασίζεται αποκλειστικά στην εκτιμώμενη αγοραία αξία της εξασφάλισης αλλά θα λαμβάνει υπόψη την επίπτωση από ενδεχόμενη αδυναμία του πιστωτικού ιδρύματος να αποκτήσει σε σύντομο χρονικό διάστημα τον έλεγχο της εξασφάλισης και να την ρευστοποιήσει. Ειδικότερα:

¹⁸ http://www.en.wikipedia.org/wiki/Foundation_IRB

- i. Στη διαδικασία εκτίμησης του ποσοστού ανάκτηση απαιτήσεων υπεισέρχεται η χρονική διάσταση και επομένως οι ταμειακές ροές που θα προέλθουν από την διαδικασία ρευστοποίησης των απαιτήσεων πρέπει να προεξοφληθούν, προκειμένου η παρούσα αξία τους να αφαιρεθεί από την συνολική οφειλή την στιγμή της αθέτησης της υποχρέωσης.
- ii. Το επιτόκιο προεξόφλησης μπορεί να επιλέγεται ανάλογα με την αγορά, το είδος της πιστοδότησης ή τις διαδικασίες ρευστοποίησης που ακολουθούνται. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να έχει καταγεγραμμένες και θεσμοθετημένες διαδικασίες προσδιορισμού των παραμέτρων προεξόφλησης, για παράδειγμα του επιτοκίου.
- iii. Για την εκτίμηση μιας ζημιάς συνυπολογίζονται όλα τα άμεσα και έμμεσα έξοδα που επιβαρύνουν την διαδικασία είσπραξης μιας απαίτησης σε αθέτηση.
- iv. Τα άμεσα και έμμεσα έξοδα περιλαμβάνουν τα κόστη διαχείρισης και είσπραξης απαιτήσεων, το κόστος ανάθεσης υπηρεσιών είσπραξης και ένα ποσοστό των λοιπών τρεχόντων εξόδων. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να διαθέτει βάση δεδομένων για τον υπολογισμό όλων των άμεσων και έμμεσων εξόδων.

Για τα χρηματοδοτικά ανοίγματα που είναι ήδη σε αθέτηση, το LGD προκύπτει ως το άθροισμα, της αναμενόμενης ζημιάς με βάση την καλύτερη εκτίμηση του πιστωτικού ιδρύματος κάτω από τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και την κατάσταση του χρηματοδοτικού ανοίγματος και της ενδεχόμενης επιπρόσθετης μη «αναμενόμενης» ζημιάς κατά την διάρκεια της περιόδου επανείσπραξης / ρευστοποίησης.

- Τα πιστωτικά ιδρύματα εκτιμούν το LGD ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστοδοτήσεων με βάση τον σταθμισμένο μέσο όρο των πραγματοποιηθεισών ζημιών από τις πιστοδοτήσεις που έχουν ταξινομηθεί στην εν λόγω βαθμίδα ή ομάδα πιστοδοτήσεων, λαμβάνοντας υπόψη ως σταθμίσεις τις παρατηρηθείσες αθετήσεις από την κάθε πηγή δεδομένων.
- Τα πιστωτικά ιδρύματα θα χρησιμοποιούν εκτιμήσεις του LGD που είναι κατάλληλες για περιόδους οικονομικής ύφεσης αν είναι πιο συντηρητικές από τον μακροπρόθεσμο μέσο όρο.

- Η αναντιστοιχία νομίσματος μεταξύ της πιστοδότησης και της εξασφάλισης θα αντιμετωπίζεται με την επίδειξη αυξημένης αυστηρότητας από το πιστωτικό ίδρυμα κατά την εσωτερική εκτίμηση του LGD.

3.3.1 Εκτίμηση Ποσοστιαίας Ζημιάς σε Περίπτωση Αθέτησης έναντι Κεντρικών Κυβερνήσεων & Κεντρικών Τραπεζών, Ιδρυμάτων και Επιχειρήσεων

- 1) 45% εφόσον το άνοιγμα είναι κανονικής εξοφλητικής προτεραιότητας και δεν καλύπτεται συνολικά ή εν μέρει με αποδεκτές εξασφαλίσεις.
- 2) 75% εφόσον το άνοιγμα είναι ήσσονος εξοφλητικής προτεραιότητας και δεν καλύπτεται συνολικά ή εν μέρει με αποδεκτές εξασφαλίσεις.
- 3) Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αναπροσαρμόζουν το LGD λαμβάνοντας υπόψη χρηματοδοτούμενη ή και μη χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία.
- 4) Στα ανοίγματα υπό τη μορφή ομολόγων που καλύπτονται με εξασφαλίσεις μπορεί να εφαρμόζεται $LGD = 12,5\%$ σε κάποιες εξαιρέσεις όμως μπορεί να εφαρμόζεται έως τις 31/12/2007 $LGD = 11,25\%$, όπως για παράδειγμα εάν έχουν πιστοληπτική αξιολόγηση από Ε.Ο.Π.Α., η οποία αποτελεί την πλέον ευνοϊκή κατηγορία πιστοληπτικής αξιολόγησης που ο εν λόγω Ε.Ο.Π.Α. αποδίδει σε ομόλογα που καλύπτονται με εξασφαλίσεις.
- 5) Τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να χρησιμοποιούν εσωτερικές εκτιμήσεις για την ποσοστιαία ζημιά σε περίπτωση αθέτησης για τα ανοίγματα έναντι κεντρικών κυβερνήσεων, κεντρικών τραπεζών, επιχειρήσεων, ιδρυμάτων κατόπιν ειδικής κατά πιστωτικό ίδρυμα έγκρισης από την Τράπεζα της Ελλάδος.
- 6) Οι εκτιμήσεις του LGD θα βασίζονται σε δεδομένα χρονολογικής σειράς, που κατά την έναρξη χρησιμοποίησης των εσωτερικών αυτών εκτιμήσεων θα καλύπτουν ελάχιστη περίοδο 5 ετών. Η περίοδος αυτή θα επιμηκύνεται σταδιακά ετησίως κατά ένα χρόνο μέχρι να φτάσει κατά ελάχιστο τα επτά χρόνια για μια τουλάχιστον πηγή δεδομένων.
- 7) Εάν το πιστωτικό ίδρυμα έχει στην διάθεσή του περίοδο παρατήρησης μεγαλύτερη από την προβλεπόμενη στην ανωτέρω παράγραφο για

οποιαδήποτε πηγή δεδομένων και τα δεδομένα αυτά είναι κατάλληλα, θα λαμβάνεται υπόψη αυτή η μεγαλύτερη περίοδος.

- 8) Τυχόν μη χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία που έχει παρασχεθεί για συγκεκριμένο άνοιγμα μπορεί να αναγνωρίζεται με αναπροσαρμογή του LGD ή και του PD, εφόσον ικανοποιούνται κάποιες ελάχιστες απαιτήσεις για τα μέσα πιστωτικής προστασίας και αυτή η αναπροσαρμογή εγκριθεί από την τράπεζα της Ελλάδος.
- 9) Σε κάθε περίπτωση το πιστωτικό ίδρυμα δεν εφαρμόζει σε εγγυημένα ανοίγματα αναπροσαρμοσμένη τιμή του LGD ή και του PD, τέτοια ώστε ο συντελεστής στάθμισης που προκύπτει με βάση τις αναπροσαρμοσμένες τιμές να είναι χαμηλότερος από εκείνο που θα εφαρμοζόταν σε συγκρίσιμο, άμεσο άνοιγμα έναντι του εγγυητή.
- 10) Σε περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα χρησιμοποιεί εξισώσεις για τον υπολογισμό των σταθμισμένων ποσών.

3.3.2 Εκτίμηση Ποσοστιαίας Ζημιάς σε Περίπτωση Αθέτησης Ανοίγματος Λιανικής Τραπεζικής

- 1) Για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν εσωτερικές εκτιμήσεις για την ποσοστιαία ζημιά σε περίπτωση αθέτησης.
- 2) Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010, το μέσο σταθμισμένο ύψος του LGD για όλα τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής που είναι εξασφαλισμένα από κατοικίες και δεν καλύπτονται από εγγυήσεις των κεντρικών διοικήσεων δεν πρέπει να είναι κατώτερο του 10%.
- 3) Οι εκτιμήσεις του LGD μπορεί να προέρχονται από πραγματοποιηθείσες ζημιές και από κατάλληλες εκτιμήσεις του PD.
- 4) Οι εκτιμήσεις του LGD βασίζονται σε δεδομένα που καλύπτουν τουλάχιστον περίοδο 5 ετών.
- 5) Ειδικά κατά την πρώτη εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων αρκούν δεδομένα που καλύπτουν περίοδο 3 ετών αυξανόμενη σταδιακά κατά έτος ώστε να φτάσει τα απαιτούμενα 5 έτη.

- 6) Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί, εφόσον κρίνει ότι υπάρχουν αδιαμφισβήτητα στοιχεία για την ικανοποιητική εκτίμηση της ποσοστιαίας ζημιάς σε περίπτωση αθέτησης, να επιτρέψει σε συγκεκριμένες πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιήσουν χρονολογική σειρά που να καλύπτει περίοδο μέχρι 2 ετών.
- 7) Το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να μην αποδίδει την ίδια βαρύτητα σε όλα τα ιστορικά δεδομένα εάν μπορεί να τεκμηριώσει ικανοποιητικά ότι τα πλέον πρόσφατα δεδομένα έχουν καλύτερη προβλεπτική ικανότητα των ποσοστών ζημιάς.
- 8) Μη χρηματοδοτούμενη πιστωτική προστασία, για μεμονωμένο άνοιγμα ή ομάδα ομοειδών ανοιγμάτων, μπορεί να λαμβάνεται υπόψη με αναπροσαρμογή των εκτιμήσεων του PD ή του LGD.
- 9) Το πιστωτικό ίδρυμα δεν εφαρμόζει σε εγγυημένα ανοίγματα αναπροσαρμοσμένη τιμή του LGD ή του PD, τέτοια ώστε ο συντελεστής στάθμισης που προκύπτει με βάση αυτές τις αναπροσαρμοσμένες τιμές να είναι μικρότερος από εκείνον που θα εφαρμοζόταν σε συγκρίσιμο, άμεσο άνοιγμα έναντι του εγγυητή.

3.4 ΑΞΙΑ ΑΝΟΙΓΜΑΤΟΣ (EXPOSURAL DEFAULT ή EAD)

- 1) Για τα εντός ισολογισμού στοιχεία ως αξία ανοίγματος νοείται η αξία με την οποία αυτά εγγράφονται στον ισολογισμό, προ τυχόν προσαρμογών αξίας.
- 2) Ο ορισμός αυτός της αξίας ανοίγματος ισχύει και σε στοιχεία ενεργητικού που αποκτήθηκαν σε τιμή διαφορετική από το οφειλόμενο ποσό. Για τα στοιχεία αυτά, η διαφορά μεταξύ του οφειλόμενου ποσού και της καθαρής αξίας που εγγράφεται στον ισολογισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων θεωρείται ως προσαρμογή αξίας και ειδικότερα, απομείωση αξίας αν το οφειλόμενο ποσό είναι μεγαλύτερο της αξίας στην οποία αποκτήθηκε και αύξηση της αξίας αν το οφειλόμενο ποσό είναι μικρότερο της αξίας στην οποία αποκτήθηκε.
- 3) Η αξία ανοίγματος των χρηματοδοτικών μισθώσεων είναι η παρούσα αξία των ελάχιστων μισθωμάτων δηλαδή των πληρωμών που ο μισθωτής καλείται ή μπορεί να κληθεί να πληρώσει καθ' όλη την διάρκεια της σύμβασής, κάθε δικαιώματος έκπτωσης του οποίου η άσκηση είναι εύλογα αναμενόμενη και

κάθε εγγυημένης υπολειμματικής αξίας του εκμισθούμενου περιουσιακού στοιχείου¹⁹.

- 4) Η αξία ανοίγματος για συναλλαγές επαναγοράς, δανειοδοσίας ή δανειοληψίας τίτλων ή βασικών εμπορευμάτων, συναλλαγές με μακρά προθεσμία διακανονισμού και δανεισμού έναντι περιθωρίου μπορεί να προσδιορίζεται σύμφωνα με την μέθοδο του εσωτερικού υποδείγματος ή με τεχνικές μείωσης του πιστωτικού κινδύνου.
- 5) Για τα ανοίγματα που προέρχονται από πώληση, παροχή ως εξασφάλιση ή παροχή ως δάνειο τίτλων ή βασικών εμπορευμάτων στα πλαίσια μιας πράξης επαναγοράς ή μιας πράξης δανειοληψίας ή δανειοδοσίας τίτλων ή εμπορευμάτων, καθώς και από πράξη δανεισμού περιθωρίου, η αξία ανοίγματος θα είναι η αξία των τίτλων ή των βασικών εμπορευμάτων στην οποία αποτιμώνται σύμφωνα με τα χρησιμοποιούμενα από το πιστωτικό ίδρυμα λογιστικά πρότυπα, Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) ή τα Ελληνικά λογιστικά πρότυπα.
- 6) Για τα παράγωγα μέσα, η αξία ανοίγματος προσδιορίζεται σύμφωνα με μια από τις ακόλουθες μεθοδολογίες. Με την μέθοδο βάσει προσφυγής στην αγορά, την μέθοδο αρχικού ανοίγματος, την τυποποιημένη μέθοδο και την μέθοδο του εσωτερικού υποδείγματος.
- 7) Ειδικά τα ανοίγματα έναντι κεντρικού αντισυμβαλλομένου θεωρούνται ότι έχουν μηδενική αξία εφόσον τα ανοίγματα κεντρικού αντισυμβαλλομένου έναντι όλων όσων συνάπτουν συμφωνίες με αυτόν καλύπτονται πλήρως με εξασφαλίσεις σε καθημερινή βάση.
- 8) Για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, που παρατίθενται παρακάτω, η αξία ανοίγματος υπολογίζεται ως το ονομαστικό ποσό το οποίο δεν έχει εκταμιευθεί πολλαπλασιασμένο με τον αντίστοιχο συντελεστή μετατροπής:
 - i. Για τα πιστωτικά όρια τα οποία έχουν εγκριθεί από το πιστωτικό ίδρυμα αλλά δεν αποτελούν δέσμευση δανεισμού του αντίστοιχου ποσού από τον αντισυμβαλλόμενο, είναι δε ακυρώσιμα άνευ όρων ανά πάσα στιγμή χωρίς προειδοποίηση, εφαρμόζεται συντελεστής μετατροπής 0%.
 - ii. Τα πιστωτικά ιδρύματα όταν εφαρμόζουν συντελεστή μετατροπής 0% θα παρακολουθούν ενεργά την χρηματοοικονομική κατάσταση του

¹⁹ http://www.en.wikipedia.org/wiki/Foundation_IRB

αντισυμβαλλομένου και θα διαθέτουν εσωτερικά συστήματα ελέγχου που τους επιτρέπουν να εντοπίζουν αμέσως κάθε επιδείνωση της πιστωτικής ποιότητας αυτού.

- iii. Τα μη εκταμιευθέντα πιστωτικά όρια σε αντισυμβαλλομένους λιανικής θεωρούνται ακυρώσιμα άνευ όρων αν οι όροι τους επιτρέπουν στο πιστωτικό ίδρυμα να τα ακυρώσει πλήρως στο βαθμό που επιτρέπεται από την νομοθεσία για την προστασία των καταναλωτών και τις συναφείς διατάξεις.
 - iv. Για τις βραχυπρόθεσμες εγγυητικές επιστολές που συνδέονται με εμπορικές συναλλαγές αγαθών, εφαρμόζεται συντελεστής μετατροπής 20%, τόσο από το πιστωτικό ίδρυμα που εκδίδει όσο και από το πιστωτικό ίδρυμα που επιβεβαιώνει την πιστωτική επιστολή.
 - v. Για τα λοιπά πιστωτικά όρια, τις διευκολύνσεις έκδοσης βραχυπρόθεσμων γραμματίων και ανακυκλούμενες διευκολύνσεις αναδοχής εφαρμόζεται συντελεστής μετατροπής 75%.
- 9) Εάν η πιστωτική διευκόλυνση αποτελεί επέκταση άλλης πιστωτικής διευκόλυνσης, εφαρμόζεται ο μικρότερος από τους δύο συντελεστές μετατροπής που συνδέονται με τις μεμονωμένες πιστωτικές διευκολύνσεις.
- 10) Για τα λοιπά εκτός των αναφερόμενων παραπάνω εκτός ισολογισμού στοιχείων που κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τον κίνδυνό τους η αξία ανοίγματος ισούται με:
- i. το 100% της λογιστικής αξίας για στοιχείο υψηλού κινδύνου
 - ii. το 50% της λογιστικής αξίας για στοιχείο μεσαίου κινδύνου
 - iii. το 20% της λογιστικής αξίας για στοιχείο μέτριου κινδύνου
 - iv. το 0% της λογιστικής αξίας για στοιχείο χαμηλού κινδύνου.
- 11) Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόζουν τις εσωτερικές τους εκτιμήσεις για τους συντελεστές μετατροπής στα εκτός ισολογισμού στοιχεία καθώς και στα στοιχεία μεσαίου, μέτριου και χαμηλού κινδύνου εφόσον πληρούν τις παρακάτω απαιτήσεις:
- i. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα εκτιμούν τους συντελεστές μετατροπής ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστοδοτήσεων με βάση τον μέσο όρο των συντελεστών μετατροπής, που προκύπτουν από τα ιστορικά στοιχεία, ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστοδοτήσεων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις

παρατηρηθείσες αθετήσεις που προκύπτουν από τις χρησιμοποιούμενες πηγές γεγονότων.

- ii. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα χρησιμοποιούν για τους συντελεστές μετατροπής, εκτιμήσεις που είναι κατάλληλες για περιόδους οικονομικής ύφεσης εάν οι εκτιμήσεις αυτές είναι πιο συντηρητικές από τον μακροπρόθεσμο μέσο όρο.
- iii. Στο βαθμό που ένα σύστημα διαβάθμισης αναμένεται ότι θα παρέχει διαχρονικά ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστοδοτήσεων, πραγματοποιηθείσες τιμές των συντελεστών μετατροπής που παραμένουν σε σταθερό επίπεδο, τα πιστωτικά ιδρύματα προσαρμόζουν τις εσωτερικές εκτιμήσεις των παραμέτρων κινδύνου ανά βαθμίδα ή ομάδα πιστοδοτήσεων προκειμένου να περιορίσουν την επίπτωση από την οικονομική ύφεση στην κεφαλαιακή απαίτηση.
- iv. Οι εσωτερικές εκτιμήσεις των συντελεστών μετατροπής θα λαμβάνουν υπόψη τους την δυνατότητα πρόσθετων αναλήψεων από τον πιστούχο τόσο μέχρι την ημερομηνία της αθέτησης όσο και μετά από αυτήν.
- v. Το πιστωτικό ίδρυμα εξετάζει την ενδεχόμενη συσχέτιση μεταξύ της συχνότητας αθέτησης υποχρέωσης και του συντελεστή μετατροπής. Οι περιπτώσεις στις οποίες η εν λόγω συσχέτιση είναι υψηλή θα αντιμετωπίζονται με την επίδειξη αυξημένης συντηρητικότητας κατά την εκτίμηση του συντελεστή μετατροπής.
- vi. Κατά την εκτίμηση των συντελεστών μετατροπής, τα πιστωτικά ιδρύματα θα λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές πολιτικές και στρατηγικές που έχουν υιοθετήσει σχετικά με την παρακολούθηση των πελατών / λογαριασμών και την διεκπεραίωση των πληρωμών. Θα λαμβάνουν επίσης, υπόψη την δυνατότητα τους να εμποδίσουν νέες αναλήψεις σε περιπτώσεις που δεν έχει εμφανιστεί αθέτηση υποχρέωσης πληρωμών, για παράδειγμα στην περίπτωση παραβίασης συμβατικών ρητρών ή άλλων τεχνικών γεγονότων που προσομοιάζουν στην αθέτηση.
- vii. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα διαθέτουν επαρκή συστήματα και διαδικασίες για την παρακολούθηση του ύψους των πιστοδοτήσεων, των τρεχόντων υπολοίπων σε καθημερινή βάση και σε σχέση με τα πιστωτικά όρια και τις μεταβολές των υπολοίπων ανά πιστούχο και ανά βαθμίδα.

- viii. Εάν τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν διαφορετικές εκτιμήσεις των συντελεστών μετατροπής για τον υπολογισμό των σταθμισμένων ποσών και διαφορετικές εκτιμήσεις για εσωτερικούς σκοπούς, θα τεκμηριώνουν γραπτώς την επιλογή αυτή και θα αποδεικνύουν τον εύλογο χαρακτήρα της στην Τράπεζα της Ελλάδος.

3.4.1 Ανοίγματα έναντι, Κεντρικών Τραπεζών, Ιδρυμάτων και Επιχειρήσεων

Για ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, κεντρικών ιδρυμάτων και τραπεζών οι εκτιμήσεις των συντελεστών μετατροπής θα βασίζονται σε δεδομένα που καλύπτουν ελάχιστη περίοδο 5 ετών, περίοδος η οποία κάθε χρόνο μετά την πρώτη εφαρμογή, θα αυξάνεται κατά ένα χρόνο μέχρι να φτάσει κατά ελάχιστο τα 7 έτη, για μια τουλάχιστον πηγή δεδομένων. Εάν η διαθέσιμη περίοδος παρατήρησης είναι μεγαλύτερη για οποιαδήποτε πηγή δεδομένων και τα αντίστοιχα δεδομένα είναι κατάλληλα, θα λαμβάνεται υπόψη αυτή η μεγαλύτερη περίοδος.

3.4.2 Ανοίγματα Λιανικής Τραπεζικής

- 1) Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να λαμβάνουν υπόψη τις μελλοντικές αναλήψεις από τον πιστούχο είτε στους εσωτερικούς συντελεστές μετατροπής είτε στις εσωτερικές εκτιμήσεις του LGD.
- 2) Οι εκτιμήσεις των συντελεστών μετατροπής βασίζονται σε δεδομένα που καλύπτουν ελάχιστη περίοδο 5 ετών.
- 3) Ειδικά κατά την πρώτη εφαρμογή της προσέγγισης εσωτερικών διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων αρκούν δεδομένα που καλύπτουν 3 έτη αυξανόμενη σταδιακά κατά έτος ώστε να φτάσει τα απαιτούμενα 5 έτη.
- 4) Η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί εφόσον κρίνει ότι έχει αδιαμφισβήτητα στοιχεία για την ικανοποιητική εκτίμηση της πιθανότητας αθέτησης, να

μειώσει περαιτέρω το μήκος της χρονολογικής σειράς σε 2 έτη για συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα και συγκεκριμένες κατηγορίες ανοιγμάτων.

- 5) Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορεί να μην αποδίδουν την ίδια σημασία σε όλα τα ιστορικά δεδομένα εάν μπορεί να τεκμηριώσει ικανοποιητικά ότι τα πλέον πρόσφατα δεδομένα έχουν καλύτερη προβλεπτική ικανότητα των ποσών αναλήψεων²⁰.

3.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Παρατηρούμε ότι όσο καλύτερη και ακριβέστερη είναι η εκτίμηση των παραμέτρων EAD, LGD, PD τόσο πιο ακριβής θα είναι και ο υπολογισμός του ποσού αναμενόμενης ζημιάς το οποίο με την σειρά του χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η χρήση της μεθόδου εσωτερικών διαβαθμίσεων τόσο της θεμελιώδους αλλά πολύ περισσότερο της εξελιγμένης προσδιορίζει με μεγάλη ακρίβεια τις πραγματικές τιμές των παραμέτρων κάτι που βοηθά στην διακράτηση των απολύτως απαραίτητων κεφαλαιακών απαιτήσεων για εποπτικούς σκοπούς δίνοντας έτσι στα πιστωτικά ιδρύματα που χρησιμοποιούν αυτές τις μεθόδους την δυνατότητα να αυξήσουν την κερδοφορία τους μέσω μεγαλύτερων επενδύσεων.

²⁰ Οδηγία 2006/48/EK

http://www.cysec.gov.cy/crd_gr.aspx

<http://www.hcmc.gr/pages/index.asp?catID=248>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0201:0201:EL:PDF>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΤΟΧΟΙ, ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

4.1 ΠΟΥ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Η εφαρμογή των νέων κανόνων της Βασιλείας II σηματοδοτεί αναμφισβήτητα μια νέα εποχή για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος διεθνώς δημιουργώντας όρους και προϋποθέσεις σταθερότητας, κεφαλαιακής επάρκειας και συνοχής που θωρακίζουν τους τραπεζικούς οργανισμούς έναντι κινδύνων και κλυδωνισμών που μπορεί να εγκυμονούνται από τις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες και τη ρευστότητα στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και τις αγορές²¹.

Οι νέες προτάσεις της Βασιλείας II στοχεύουν στην εξασφάλιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής ισορροπίας μέσα από την ανάπτυξη πιστωτικών υποδειγμάτων για τον υπολογισμό προβλέψεων, που θα στηρίζονται στην ανάλυση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών χαρακτηριστικών των πιστούχων.

Τα υποδείγματα αυτά περιορίζουν το βαθμό αυθαιρεσίας και υποκειμενικότητας των δανειστών, κατανέμουν αποτελεσματικότερα το κεφάλαιο, εμπεριέχουν απαιτήσεις για διαφορετικούς τύπους κινδύνου, ενώ προσδιορίζουν τον κίνδυνο που πιθανόν να εμπεριέχει η συναλλαγή με τον αντισυμβαλλόμενο και κατά συνέπεια το κόστος δανεισμού και το επιτόκιο.

Η κριτική του νέου Συμφώνου εστιάζεται κυρίως στην πολυπλοκότητα των προτάσεων που αφορούν τον πρώτο Πυλώνα, αλλά και σε κάποια εποπτικά κενά που πιθανόν να οδηγήσουν τις τράπεζες σε αποφυγή διακράτησης κεφαλαίου. Επιπλέον η έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων για τον προσδιορισμό των παραμέτρων, η πλεονεκτική θέση στην οποία θα βρεθούν ιδρύματα με καλύτερη τεχνογνωσία, αλλά και η υποκειμενικότητα στις εκτιμήσεις των οίκων αξιολόγησης που πιθανόν προκύψει λόγω ανταγωνισμού είναι σημαντικά προβλήματα που θα ανακύψουν κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των υποδειγμάτων²².

²¹ <http://www.economics.gr/articleData/EP/2007/02/Papadogiannis.htm>

²² http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=891

4.2 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Οι επιπτώσεις του νέου Συμφώνου διακρίνονται, σε δυο βασικές κατηγορίες. Επιπτώσεις σε επίπεδο λειτουργίας των τραπεζών και σε συστημικό επίπεδο. Όσον αφορά το επίπεδο λειτουργίας των τραπεζών, οι τράπεζες που θα υιοθετήσουν τις τυποποιημένες μεθόδους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα προχωρήσουν, ανάλογα και με την ποιότητα του χαρτοφυλακίου τους, σε αύξηση των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων τους. Εν αντιθέσει, τράπεζες που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους των εσωτερικών διαβαθμίσεων θα τύχουν κεφαλαιακής ελάφρυνσης.

Άλλωστε αυτή η διαφοροποίηση αποτέλεσε λανθάνοντα στόχο της Επιτροπής της Βασιλείας, προκειμένου να διαμορφωθούν κίνητρα για τη σταδιακή μετάβαση στις εξελιγμένες μεθόδους, και κυρίως για την υιοθέτηση επαρκών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων.

Σε γενικές γραμμές οι τράπεζες που ειδικεύονται στις επενδυτικές υπηρεσίες (διαχείριση περιουσιακών στοιχείων) θα βρεθούν ζημιωμένες στο μέτρο που η επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο έχει αποτέλεσμα οι εν λόγω υπηρεσίες να πάνσουν να θεωρούνται δραστηριότητες χωρίς κεφαλαιακό κόστος.

Από την άλλη πλευρά η λιανική τραπεζική θα ευνοηθεί περισσότερο από κάθε άλλο τομέα δραστηριότητας. Οι συντελεστές στάθμισης στην τυποποιημένη προσέγγιση για τα προσωπικά/καταναλωτικά δάνεια και, υπό προϋπόθεσεις για δάνεια προς ΜΜΕ, μειώνονται από το 100% στο 75%. Μείωση της τάξης του 15% (από 50% σε 35%) προβλέπεται και για τα στεγαστικά δάνεια.

Η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποτελεί επίσης έναν από τους τομείς δραστηριότητας που θα καταστεί περισσότερο επικερδής για τις τράπεζες λόγω της μείωσης των σχετικών κεφαλαιακών υποχρεώσεων.

Όσον αφορά την δεύτερη κατηγορία επιπτώσεων, δηλαδή σε συστημικό επίπεδο η συζήτηση για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή του νέου Συμφώνου επικεντρώνεται στην επίδραση επί της πολιτικής για τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος²³. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σταθερότητα είναι τρεις.

²³ http://www.economia.gr/index.php?Itemid=28&id=378&option=com_content&task=view

Πρώτον, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Απαιτείται η καθιέρωση συστημάτων μέτρησης της έκθεσης του χρηματοοικονομικού συστήματος σε διάφορες μορφές κινδύνων, ο προσδιορισμός της οικονομικής ευρωστίας του μη χρηματοοικονομικού συστήματος (επιχειρήσεις, νοικοκυριά), καθώς και η σύνδεσή τους με μακροοικονομικές μεταβλητές. Είναι προφανές ότι η ανάλυση εστιάζεται στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα (μακρο-προληπτική ανάλυση) σε αντίθεση με την ανάλυση που εξετάζει σε κάθε μονάδα χωριστά (μικρο-προληπτική ανάλυση).

Δεύτερον, η δυνατότητα του τραπεζικού τομέα να απορροφά διαταραχές. Αυτό εξαρτάται από την αποδοτικότητα και κερδοφορία του συστήματος, την πολιτική προβλέψεων, την επάρκεια κεφαλαίων και τη ρευστότητα.

Τρίτον, ο κίνδυνος μετάδοσης κρίσης όπου εξετάζονται οι πηγές μετάδοσης κρίσεων δηλαδή οι διατραπεζικές σχέσεις και οι συσχετίσεις των χαρτοφυλακίων, καθώς και τα προληπτικά μέτρα που συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση της πιθανότητας μετάδοσης. Ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα είναι διαφορετικές έννοιες, από την ανάλυση των χαρακτηριστικών προκύπτει ότι είναι αλληλένδετες. Προφανώς, ένας υψηλός βαθμός αποτελεσματικότητας συμβάλλει στη σταθερότητα. Παράλληλα, η σταθερότητα είναι μια προϋπόθεση για μια ομαλή και αποδοτική λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Εντούτοις, ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η αποδοτικότητα είναι σε γενικές γραμμές συμπληρωματικές, η εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες οι προσπάθειες να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα μπορούν να υπονομεύσουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Το αντίστροφο μπορεί επίσης να ισχύει.

4.3 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Η Βασιλεία II επιδρά στους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα, με τον επιμερισμό του κινδύνου και τον κίνδυνο μετάδοσης κρίσεων.

Είναι προφανές ότι η ραγδαία αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς πρόσθεσε νέες διαστάσεις στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής

αποτελεσματικότητας και σταθερότητας. Μια από τις σημαντικότερες καινοτομίες είναι η τιτλοποίηση απαιτήσεων και η χρήση πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου εκτός των ισολογισμών τους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως τεχνική μείωσης του κινδύνου. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει σε ορθότερο επιμερισμό του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα. Η μεταφορά όμως του πιστωτικού κινδύνου έχει δημιουργήσει νέους φορείς κινδύνου που σε πολλές περιπτώσεις είναι έξω από το τραπεζικό σύστημα και πέρα από τα όρια εφαρμογής της Βασιλείας II.

Οι εταιρείες επενδύσεων υψηλής μόχλευσης (hedge funds) είναι ένα τέτοιο παράδειγμα, οι οποίες έχουν σημαντικές τοποθετήσεις σε πιστωτικά παράγωγα χωρίς να υπόκεινται σε ρυθμιστικούς κανόνες. Ο επιμερισμός του κινδύνου για τους τομείς που βρίσκονται εκτός εποπτικού πλαισίου, και συνεπώς εκτός Βασιλείας II, παραμένει ένα σημείο που είναι δυνατό να αποτελέσει πηγή κινδύνων με αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος.

Η μετάδοση κρίσεων στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα εξαρτάται από τον βαθμό συσχέτισης μεταξύ των τραπεζών και από τον τρόπο αντίδρασης των εποπτικών αρχών σε μια κρίση. Η συσχέτιση μεταξύ των τραπεζών, ως αποτέλεσμα της διατραπεζικής αγοράς και των επενδύσεων που υπόκεινται σε κοινούς παράγοντες κινδύνου, δεν λαμβάνεται υπόψη από τη Βασιλεία II και συνεπώς η συμβολή της αναμένεται μικρή. Αντίθετα η Βασιλεία II αναμένεται να βελτιώσει τη δυνατότητα παρέμβασης των εποπτικών αρχών μέσω του Πυλώνα II καθώς και την προβλεπόμενη συνεργασία των εποπτών στα πλαίσια της εποπτείας διασυννοριακών ομίλων. Η συνεργασία αυτή υφίσταται και τώρα, αλλά αναμένεται ότι θα ενδυναμωθεί στις περιπτώσεις συστημικά σημαντικών τραπεζών και διασυννοριακής κρίσης, ώστε να μειωθεί η πιθανότητα μετάδοσης της κρίσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

5.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ

Όσον αφορά τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, αυτή νοείται ως η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αντιστέκεται σε εξωτερικές ή εσωτερικές διαταραχές και να αντιμετωπίζει οικονομικές ανισορροπίες που προκαλούνται, η δε δυνατότητα αυτή πρέπει να καλύπτει το παρόν αλλά και να επεκτείνεται στο μέλλον. Ορισμένες φορές η έννοια γίνεται καλύτερα κατανοητή αν ορισθεί η αντίθετη έννοια της «μη σταθερότητας». Η μη σταθερότητα είναι μια αλληλουχία γεγονότων που οδηγεί σε μια κρίση. Η κρίση μπορεί να πάρει διάφορες μορφές όπως η αύξηση της διακύμανσης στην αγορά, η αδυναμία έκδοσης ή ρευστοποίησης χρεογράφων καθώς και πτωχεύσεις τραπεζών. Αν το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι εξοπλισμένο με τους κατάλληλους μηχανισμούς απορρόφησης των παραγόντων που οδηγούν σε κρίση, τότε μπορούμε να πούμε ότι το σύστημα διέπεται από χρηματοοικονομική σταθερότητα. Σε αυτή την περίπτωση απομακρύνεται ο κίνδυνος διαταραχών στη διαδικασία διαμεσολάβησης και αποτρέπεται η μη αποτελεσματική κατανομή των αποταμιεύσεων στις πιο αποδοτικές επενδυτικές ευκαιρίες²⁴.

Η λήψη μέτρων έγκαιρα, όταν τα προβλήματα είναι στο αρχικό στάδιο, συνεπάγεται ασφαλώς χαμηλότερο κόστος. Οι εποπτικές αρχές χρειάζονται μια ισχυρότερη δέσμη εναρμονισμένων εργαλείων τα οποία να μπορούν να χρησιμοποιούν για αποφυγή της κατάρρευσης χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων ή τουλάχιστον για περιορισμό των προβλημάτων. Η συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών που έχουν αρμοδιότητα για διασυνοριακές τράπεζες είναι επίσης σημαντική για έγκαιρη και αποτελεσματική δράση. Η πρόσφατη κρίση δείχνει ότι θα πρέπει να επιδιωχθεί η μέγιστη δυνατή εναρμόνιση και σε αυτό τον τομέα, συμπεριλαμβανομένων και κοινών κριτηρίων για ενεργοποίηση των μέτρων²⁵.

²⁴ <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1799/Kolios%20-%20Simeonidou%20-%20Andreadou%20%5BMain%5D.pdf?sequence=1>

²⁵ http://www.ucy.ac.cy/data/puof/Endeikths/endiktis_v21_12_2010.pdf

Σε περιόδους ανωμαλίας των αγορών που συνοδεύονται από πραγματοποίηση μεγάλων κεφαλαιακών ζημιών των τραπεζικών ιδρυμάτων, τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν τρεις βασικές επιλογές κεφαλαιοποίησης, για να δρομολογήσουν:

- Αύξηση κεφαλαίου μέσω έκδοσης μετοχών ή εταιρικών ομολόγων, η οποία αλλάζει την υφιστάμενη μετοχική σύνθεση ή τη σχετική θέση των μετόχων. Στην περίπτωση αυτή ευνοούνται, λόγω αδυναμίας εύρεσης κεφαλαίων, οι επενδυτές που είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν κίνδυνο, όπως τα SWFs (Sovereign Wealth Funds) ή τα Hedge Funds.
- Αύξηση των παρακρατηθέντων κερδών και μείωση των διανεμόμενων μερισμάτων, έτσι ώστε η ανακεφαλαιοποίηση να χτιστεί εσωτερικά στη βάση μιας μεσο-μακροχρόνιας διαδικασίας.
- Μείωση του επιπέδου δανεισμού πελατών ή άλλων ιδρυμάτων με στόχο την μείωση των μεγεθών του ισολογισμού τους ώστε το νέο περιορισμένο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων να είναι συνεπές με την τρέχουσα αξία ενεργητικού και τις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ωστόσο, η επιλογή αυτή μπορεί να οδηγήσει σε πιστωτική συρρίκνωση και ενδεχομένως σε ύφεση (όπως έχει συμβεί στο παρελθόν).

Με δεδομένες τις παραπάνω επιλογές σε περιόδους ανωμαλίας των αγορών, μπορούμε να αναφέρουμε πέντε βασικές πολιτικές που μπορούν να ασκηθούν από τις κυβερνήσεις για την αποτροπή του συστημικού κινδύνου. Οι πολιτικές αυτές, με σειρά προτεραιότητας κατά την άσκηση τους, είναι οι ακόλουθες :

- Πολιτική τόνωσης της ρευστότητας – στο πλαίσιο της τρέχουσας κρίσης όλες οι χώρες πρέπει να κάνουν το μέγιστο που μπορούν μέσω των κεντρικών τραπεζών τους.
- Πολιτική εγγύησης δανείων με στόχο την διευκόλυνση των εργασιών της διατραπεζικής αγοράς – στο πλαίσιο της τρέχουσας κρίσης οι Ευρωπαϊκές χώρες πρέπει να υιοθετούν την πολιτική αυτή περισσότερο σε σχέση με τις ΗΠΑ.
- Πολιτική εγγύησης καταθέσεων, με στόχο την αποτροπή πανικού απόσυρσης καταθέσεων – στο πλαίσιο της τρέχουσας κρίσης όλες οι χώρες κάνουν το μέγιστο που μπορούν, χωρίς όμως να διαπράξουν το σημαντικό λάθος να παρέχουν εγγύηση σε μερικά μόνο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και όχι σε άλλα.
- Πολιτική διαχωρισμού μεταξύ ‘καλών’ και ‘κακών’ χρηματοπιστωτικών στοιχείων στους ισολογισμούς των χρηματοπιστωτικών

ιδρυμάτων και απομάκρυνσης των ‘κακών’ στοιχείων. Η πολιτική αυτή λαμβάνει τη μορφή είτε (α) ενός προγράμματος ‘διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων’ με αγορά των ‘τοξικών’ στοιχείων ενεργητικού από το κράτος, είτε (β) την εθνικοποίηση των προβληματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τον διαχωρισμό των ‘κακών’ στοιχείων του ισολογισμού και τελικά την πώληση των ‘αποτοξινωμένων’ ιδρυμάτων πίσω στον ιδιωτικό τομέα.

- Πολιτική άμεσης ανακεφαλαιοποίησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω εύρεσης νέων μετόχων – στο πλαίσιο της τρέχουσας κρίσης πολλές χώρες προσπέρασαν το 4^ο βήμα και προχώρησαν κατευθείαν στο 5^ο ουσιαστικά μέσω αγοράς προνομιούχων μετοχών από τις κυβερνήσεις τους.

Άλλες πολιτικές ενίσχυσης της ρευστότητας : δημιουργία πιστωτικών διευκολύνσεων μέσω της ιδιωτικής θέσπισης ‘εταιρειών ειδικού σκοπού’ (Special Purpose Vehicles) που χρηματοδοτούνται με δημόσιο χρήμα για την αγορά από επενδυτές, (όπως τα αμοιβαία κεφάλαια διαχείρισης διαθεσίμων), εταιρικών χρηματοπιστωτικών μέσων πολύ μικρής διάρκειας (1 μήνας) με πιστοληπτική διαβάθμιση A-1/P-1 (υψηλή διαβάθμιση βραχυπρόθεσμου χρέους), αλλά και εταιρικών τίτλων μικρής διάρκειας (3 μήνες), καθώς και άλλα προγράμματα χρηματοδότησης από τους δημοσίους οργανισμούς ασφάλισης καταθέσεων που εγγυώνται την έκδοση εταιρικών χρεογράφων υψηλής ποιότητας και παρέχουν πλήρη κάλυψη μη εντόκων καταθετικών λογαριασμών για την κάλυψη συναλλαγών²⁶.

5.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Σε συστημικό επίπεδο η συζήτηση για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή του νέου Συμφώνου επικεντρώνεται στην επίδραση επί της πολιτικής για τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος. Η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος, αν και λόγω ύπαρξης της επιβολής κεφαλαιακών

26

<http://grcapmarket.wordpress.com/2010/09/22/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD/>

απαιτήσεων στις τράπεζες ως μέτρο προληπτικής εποπτείας, θεωρείται από πολλούς ότι τίθεται εν αμφίβολο στο νέο Σύμφωνο. Η χρήση, διαφορετικής ως προς τον κίνδυνο ευαισθησίας, μεθοδολογιών από τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην ίδια τραπεζική αγορά, δημιουργεί ισχυρά κίνητρα για το «sophisticated», χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας, πιστούχο να προσφύγει για χρηματοδότηση στις τράπεζες που εφαρμόζουν την τυποποιημένη μέθοδο. Τούτο, θα έχει το παράδοξο αποτέλεσμα οι τράπεζες με τις λιγότερο ανεπτυγμένες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων να συγκεντρώνουν τις πλέον επικίνδυνες χορηγήσεις²⁷.

5.3. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Οι πρωτοβουλίες για την αποτροπή ή και άμβλυνση μελλοντικών χρηματοοικονομικών κρίσεων στηρίζονται σε δυο πυλώνες: στη μικροπροληπτική και τη μακροπροληπτική εποπτεία. Η μικροπροληπτική εποπτεία στοχεύει στον περιορισμό των προβλημάτων που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν μεμονωμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτό γίνεται μέσω της παρακολούθησης και ανάλυσης πληροφοριών που αφορούν το κάθε ίδρυμα ξεχωριστά, με σκοπό την αξιολόγηση, μεταξύ άλλων, των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, της επάρκειας των συστημάτων, της διοίκησής τους, καθώς και της συμμόρφωσής τους με τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία των τραπεζών. Από την άλλη πλευρά, η μακροπροληπτική εποπτεία εστιάζεται στους κινδύνους για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως συνόλου, κινδύνους οι οποίοι πηγάζουν από τη συλλογική συμπεριφορά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, από τις διασυνδέσεις μεταξύ των ενδιάμεσων χρηματοοικονομικών οργανισμών και των αγορών, καθώς επίσης και από το μακροοικονομικό περιβάλλον. Η εποπτεία αυτή αποσκοπεί στον εντοπισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση δυνητικών κινδύνων και αδυναμιών που απειλούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα ως σύνολο. Οι δύο αυτές συνιστώσες της εποπτείας είναι άρρηκτα συνυφασμένες τόσο με ουσιαστικούς όσο και με λειτουργικούς όρους και συμβάλλουν στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας²⁸.

²⁷ http://www.iraj.gr/IRAJ/Capital_Adequacy_Research_Paper.pdf

²⁸ http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/NPWG_No11_122010_.pdf

5.4 ΜΑΚΡΟΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ (MACROPRUDENTIAL APPROACH TO FINANCIAL STABILITY)

Κατά την άποψη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης της μακροπροληπτικής προσέγγισης όσον αφορά τη ρύθμιση και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του. Κατέδειξε επίσης την ανάγκη μιας ολοκληρωμένης και έγκαιρης αξιολόγησης της πλειάδας πηγών συστημικού κινδύνου και των συνεπειών τους για το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Εντοπίζοντας και αξιολογώντας τους συστημικούς κινδύνους, τόσο μέσω της έκδοσης έγκαιρων προειδοποιήσεων και της διατύπωσης συστάσεων στις περιπτώσεις σημαντικών τέτοιων κινδύνων, όσο και μέσω της παρακολούθησης της εξέλιξής τους, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου μπορεί να συμβάλει ουσιωδώς στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό του²⁹.

Πέραν της ανάγκης εναρμόνισης των ρυθμιστικών και εποπτικών πλαισίων, ένα βασικό δίδαγμα από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση είναι η ανάγκη ενδυνάμωσης του μακροπροληπτικού προσανατολισμού της ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς επίσης και η διασφάλιση της στενής και αποτελεσματικής σύνδεσης της μακροπροληπτικής εποπτείας με την εποπτεία των μεμονωμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η κρίση ανέδειξε κατά γενική ομολογία το θέμα της υποεκτίμησης του συστημικού κινδύνου στην άσκηση της μικροπροληπτικής εποπτείας. Υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς την ανάγκη καλύτερης κατανόησης του τρόπου με τον οποίο οι διάφορες συνιστώσες του σημερινού περίπλοκου χρηματοπιστωτικού συστήματος αλληλεπιδρούν και της κατανομής του κινδύνου εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Μια τέτοια κατανόηση συμβάλλει στον εντοπισμό των κενών και στην ενδυνάμωση της μακροπροληπτικής εποπτείας με στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως συνόλου. Απόρροια αυτής της κατανόησης ήταν και η διασαφήνιση του ρόλου των εμπλεκόμενων αρχών και η συναντίληψη για ενίσχυση της συμμετοχής των κεντρικών τραπεζών σε αυτή τη προσπάθεια. Εξ ορισμού η εποπτεία σε μικροπροληπτικό επίπεδο επικεντρώνεται στα μεμονωμένα

²⁹ http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/c_27020091111el00010008.pdf

ιδρύματα και δεν μπορεί να αξιολογήσει αποτελεσματικά τους ευρύτερους μακροοικονομικούς κινδύνους που απειλούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα ως σύνολο. Αυτό το έργο και ο ρόλος αρμόζει καλύτερα στις κεντρικές τράπεζες, οι οποίες ούτως ή άλλως εστιάζονται στην ανάλυση των μακροοικονομικών και χρηματοοικονομικών συνθηκών.

Προκειμένου μια κεντρική τράπεζα να ασκεί με επιτυχία τη μακροπροληπτική εποπτεία θα πρέπει να της παρέχονται τα κατάλληλα μέσα για την ανάληψη ουσιαστικής δράσης σε επίπεδο μικροπροληπτικής ρύθμισης και εποπτείας. Στην προσπάθειά της να διασφαλίσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, μια κεντρική τράπεζα δεν αρκεί μόνο να έχει την ευθύνη του εντοπισμού και αξιολόγησης των κινδύνων, και της έκδοσης έγκαιρων προειδοποιήσεων, αλλά θα πρέπει να έχει και την εξουσία να επιβάλλει διορθωτικά μέτρα.

Υπάρχουν σημαντικές συνέργιες σε θέματα πληροφόρησης μεταξύ μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής εποπτείας. Οι συνέργιες αυτές καθιστούν ιδιαίτερα ελκυστική τη διευθέτηση να ασκούνται και οι δύο εποπτείες από τον ίδιο οργανισμό. Οι κεντρικές τράπεζες μπορούν να βασιστούν στην εκτεταμένη πρόσβαση που έχουν σε εποπτικά δεδομένα και πληροφορίες, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα συστημικά σημαντικά ιδρύματα, ώστε να αξιολογήσουν τους κινδύνους που απειλούν το εθνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα ως σύνολο. Επιπλέον στον τομέα της διαχείρισης και επίλυσης κρίσεων, η χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε τη σημασία της στενής αλληλεπίδρασης μεταξύ των αρμοδιοτήτων κεντρικών τραπεζών και άλλων εποπτικών αρχών, ειδικότερα όταν προκύπτει η ανάγκη παροχής ρευστότητας σε έκτακτες περιπτώσεις³⁰.

³⁰ http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/NPWG_No11_122010_.pdf

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μεγάλο μέρος του τραπεζικής κοινότητας ζυμώθηκε με τις έννοιες που εισήγαγε η Βασιλεία II και σήμερα η συζήτηση επικεντρώνεται σε έννοιες που πριν μερικά χρόνια φαίνονταν ξένες και μη εύκολα κατανοητές. Υπό αυτό το πρίσμα ένα μεγάλο μέρος των επιπτώσεων της Βασιλείας II έχει ήδη συντελεστεί. Βεβαίως και η πλήρης εφαρμογή του νέου πλαισίου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών και κατ' επέκταση στην αποτελεσματικότητα και σταθερότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος. Σίγουρα η αποτελεσματικότητα και σταθερότητα έχει και ορισμένες παραμέτρους που είναι εκτός του πεδίου ανάλυσης της Βασιλείας II.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η Βασιλεία II δεν είναι επαρκώς και καλά σχεδιασμένη αλλά καταδεικνύει τους περιορισμούς. Ένα εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσο καλά σχεδιασμένο και αν είναι, μπορεί να επηρεάσει μέχρι ενός ορισμένου σημείου την αποτελεσματικότητα και σταθερότητα του συστήματος. Υπάρχουν θέματα σχετικά με τον επιμερισμό των κινδύνων, τη διάχυση των πληροφοριών, τη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών και τον κίνδυνο μετάδοσης κρίσης που χρίζουν συμπληρωματικών πολιτικών³¹.

Παρόλα αυτά οι κανόνες της Βασιλείας II, δεν απέτρεψαν την εκδήλωση της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Το παράδοξο είναι ότι πολλές από τις μεταρρυθμίσεις της εποχής εκείνης επιδείνωσαν τα πράγματα, επέσπευσαν την πτώση. Αυτό προκύπτει από τα τραπεζικά κριτήρια της «Βασιλείας II». Υποχρεωμένες να διατηρούν μεγαλύτερα αποθέματα κεφαλαίου σε περιόδους κρίσεων, οι τράπεζες αναγκάστηκαν να εκποιούν περιουσιακά στοιχεία για να ενισχύσουν τη κεφαλαιακή τους βάση σε μια συνεχώς καταρρέουσα αγορά³².

Σημαντικά ερωτήματα επίσης τίθενται και πρέπει άμεσα να απαντηθούν γύρω από την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών που θεσπίστηκαν στην «Δεύτερη Συνθήκη της Βασιλείας», σε ότι αφορά το Ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό οικοδόμημα. Τα πρόσφατα γεγονότα προσφέρονται σαν ένα άριστο “crash test” που θα μετρήσει την αντοχή του συστήματος σε ευρωπαϊκό επίπεδο και θα κρίνει την αξιοπιστία τέτοιων μηχανισμών σε καθεστώς παγκοσμιοποιημένων αγορών.

³¹ http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1349

³² http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/ w_articles_civ_1395_01/03/2009_305379

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο περισσότερο και σε ελληνικό λιγότερο, υπάρχει ζήτημα εποπτείας. Τα στοιχεία που διαθέτουμε συνηγορούν στην άποψη πως, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι πλημμελώς στελεχωμένοι και το κανονιστικό πλαίσιο υπάρχει μόνο «στα χαρτιά», γεγονός που πρέπει να αντιστραφεί άμεσα και αποτελεσματικά³³.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η τρέχουσα κρίση και όλο αυτό το κύμα αμφισβήτησης που κυριεύσε του ιθύνοντες της παγκόσμιας οικονομίας επέβαλε αλλαγές στους κανόνες εποπτείας και δημιουργεί απαιτήσεις για μεγάλες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου. Η Βασιλεία III, είναι το καινούργιο πλαίσιο κανόνων εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Υπερδιπλάσια εποπτικά κεφάλαια καλούνται πλέον να διατηρούν οι τράπεζες σύμφωνα με τους νέους κανόνες της Βασιλείας III, έχοντας ωστόσο έως και 8 χρόνια περιθώριο για να συμμορφωθούν με τους όρους που έθεσαν οι ρυθμιστικές αρχές σε μια προσπάθεια να μειώσουν τους κινδύνους που προκάλεσε η χρηματοοικονομική κρίση στο τραπεζικό σύστημα και με στόχο την αποφυγή μελλοντικών τραπεζικών κρίσεων.

Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή της Βασιλείας για την εποπτεία των τραπεζών αποφάσισε να απαιτήσει από τις τράπεζες να διαθέτουν κεφάλαια που να αντιστοιχούν τουλάχιστον στο 7% του ενεργητικού τους, συμπεριλαμβανομένου και ενός «μαξιλαριού» (capital buffer) της τάξης του 2,5%, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τυχόν νέες κρίσεις.

Σύμφωνα με τους νέους αυτούς κανόνες, οι τράπεζες που δεν πληρούν το κριτήριο για το «μαξιλάρι» δεν θα είναι αναγκασμένες να αντλήσουν νέα κεφάλαια, αλλά δεν θα μπορούν να διανέμουν μερίσματα.

Οι τράπεζες θα πρέπει να συμμορφωθούν σε λιγότερο από 5 χρόνια με τους κανόνες για τα ελάχιστα επίπεδα κεφαλαίων, δηλαδή με τα κατώτερα όρια του 4,5% για τα ίδια κεφάλαια και του 6% για το Tier1 (από 2% και 4% αντίστοιχα που ήταν μέχρι σήμερα), ενώ έχουν περίοδο χάριτος μέχρι και την 1^η Ιανουαρίου του 2019 για να συμμορφωθούν στον κανόνα του «μαξιλαριού» του 2,5%.

Αξίζει να σημειώσουμε πως η «ομάδα» της Βασιλείας επίσης εργάζεται για τη θέσπιση επιπλέον προϋποθέσεων για τις μεγάλες παγκόσμιες τράπεζες που έχουν μεγάλη συστηματική σημασία (Systemically Important Banks)³⁴.

³³ <http://e-epiloges-dionysos.blogspot.com/2008/11/blog-post.html>

³⁴ <http://www.insideinfo.gr/article/2902/trapeziko-sustema-o-ephialtes-tes-vasileias-3>
<http://www.isotimia.gr/default.asp?pid=24&ct=13&artid=87073>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Αλεξάκης Π., Τραπεζικό Περιβάλλον, Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Τόμος Β, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 1999

ΔΙΕΘΝΗΣ

1. Chorafas N. Dimitris, Economic capital allocation with Basel II: Cost Benefit and Implementation Procedures, Great Britain 2004
2. Robert C. Merton, Journal of finance 29, «On the pricing of corporate debt: The risk structure of interest rates», 1976, p.449-470

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. Περιγραφή της Συνθήκης της Βασιλείας II
http://www.economia.gr/index.php?Itemid=28&id=378&option=com_content&task=view
2. . Παπαδογιάννης Γιάννης, 01/02/2007, Στην επιφάνεια ο λειτουργικός κίνδυνος των τραπεζών
<http://www.economics.gr/articleData/EP/2007/02/Papadogiannis.htm>
3. Πετράκης, 2007, Σύμφωνο της Βασιλείας I
<http://elearn.elke.uoa.gr/petrakis/tutorials/Basel-Committee.doc>
4. Λίτση Μωυσή, 28/09/2008, Ελευθεροτυπία, Η άνοδος και η πτώση των κολοσσών
http://www.enet.gr/online/online_text/c=114,dt=28.09.2008,id=10187248

5. Βασιλεία ΙΙ, 2/11/2008

<http://e-epiloges-dionysos.blogspot.com/2008/11/blog-post.html>

6. Νέο πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας (Βασιλεία ΙΙ)

<http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/baselII.asp>

7. Ignatius David αρθρογράφου της Washington Post, 01/03/09, Σχέδια αντεπίθεσης κατά της κρίσης

http://news.kathimerini.gr/4Dcgi/4Dcgi/ w_articles_civ_1395_01/03/2009_305379

8. Ζοπουνίδης Κων/νος και Λιαδάκη Αγγελική, 1/2006, Κεφαλαιακή Επάρκεια και το νέο πλαίσιο εποπτείας των Τραπεζών, Επιστημονικό Marketing Management

http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=891

9. Καλφάογλου Φαίδωνα, 9/2006, Προϊστάμενος του Τμήματος της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος, Η επίπτωση του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία ΙΙ) στην αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος.

http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1349

10. Γκαρκάνας Χ. Νικόλαος, 19/12/2003, Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας κ. Νικόλαου Χ. Γκαρκάνα

<http://www.bankofgreece.gr>

11. Pagliacci G.R. Mario, 2007, Internal rating approach in SMEs evaluation

http://www.revistadestatistica.ro/rezumat/7_2007

12. Θέμα: Σταθμισμένα κατά κίνδυνο χρηματοδοτικά ανοίγματα σύμφωνα με την τυποποιημένη προσέγγιση

http://bankofgreece.gr/epopteia/cebs/files/credit_risk_sta.pdf

13. Εξελιγμένη μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων

http://en.wikipedia.org/wiki/Advanced_IRB

14. Θεμελιώδης μέθοδος εσωτερικών διαβαθμίσεων

http://en.wikipedia.org/wiki/Foundation_IRB

15. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Κεφαλαιακή επάρκεια και μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα των ΚΕΠΕΥ

http://www.cysec.gov.cy/crd_gr.aspx

16. Ελληνική Δημοκρατία, Θεσμικό Πλαίσιο Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, Ν.Π.Δ.Δ., 31/05/2011

<http://www.hcmc.gr/pages/index.asp?catID=248>

17. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2/9/03, Επάρκεια ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών (Βασιλεία II), Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών Βασιλεία II (2001/2257(INI))

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0201:0201:EL:PDF>

18. Τραπεζικό σύστημα: Ο εφιάλτης της Βασιλείας III, 20/11/2010

<http://www.insideinfo.gr/article/2902/trapeziko-sustema-o-ephialtes-tes-vasileias-3>

19. Αυστηρότεροι κανόνες για τις τράπεζες, 13/09/2011

<http://www.isotimia.gr/default.asp?pid=24&ct=13&artid=87073>

20. Βασιλεία: Αυστηρότεροι κανόνες με μακρά περίοδο χάριτος για τις Τράπεζες

<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/6314/print/pdf>

21. Ανδρέου Ε., Κολιός Κ., Συμεωνίδου Π., Τμήμα Λογιστικής, Οι επιπτώσεις της Βασιλείας II στη σταθερότητα και την αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος, 2009

<http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1799/Kolios%20-%20Simeonidou%20-%20Andreadou%20%5BMain%5D.pdf?sequence=1>

22. Ενδείκτης, Περιοδική έκδοση του Πανεπιστημίου Κύπρου, Τεύχος 21, 12/2010, Η διεθνής οικονομική κρίση και η κυπριακή οικονομία, Η σταθερότητα του

χρηματοπιστωτικού τομέα: προβληματισμοί και συμπεράσματα από την κρίση για την Ευρώπη

http://www.ucy.ac.cy/data/puof/Endeikths/endiktis_v21_12_2010.pdf

23. GrCapMarket's Blog, Europa, Προτάσεις τραπεζικών πολιτικών, 22/09/2010

<http://grcapmarket.wordpress.com/2010/09/22/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%B6%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD/>

24. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Βασιλεία. Ο γρηγορότερος δρόμος προς την κεφαλαιακή επάρκεια, 06/2008

http://www.iraj.gr/IRAJ/Capital_Adequacy_Research_Paper.pdf

25. Ορφανίδης Αθανάσιος, Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, Ευρωσύστημα, Η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα: προβληματισμοί και συμπεράσματα από την κρίση για την Ευρώπη, 12/2010

http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/NPWG_No11_122010_.pdf

26. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Γνωμοδοτήσεις, 11/11/2009

http://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/c_27020091111el00010008.pdf